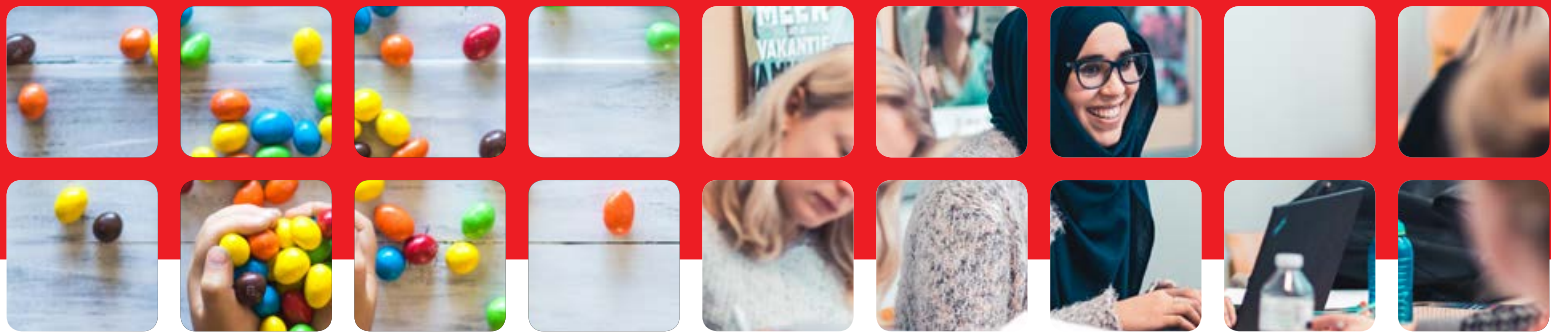

on'nee

KENNISCENTRUM HOGER INSTITUUT
VOOR GEZINSWETENSCHAPPEN

2017

Opvoeding	4	Partnerrelaties	60
Media-opvoeding	5	Donderdag Date-dag	61
Opvoeden bij en na scheiding	9	Liefde en seksualiteit	64
Opvoedingsondersteuning	15		
Opvoedingsondersteuning aan ouders van suïcidale jongeren	18	Zingeving en ethiek	66
Pedagogiek, levensbeschouwing en opvoeding	20		
Opvoeding en ouderschap	25	Kwetsbare gezinnen	70
		Netwerkversterking van kwetsbare doelgroepen	71
		Zorg- en dienstverlening	75
		Thuislozenzorg	77
Diversiteit	28		
Superdiversiteit	29	Professionalisering	80
Vluchtelingengezinnen	33		
Diversi-Date	39	Vooruitblik 2018	86
Cultuursensitieve zorg	41	Verwachte resultaten	88
		Nieuwe onderzoeksprojecten	90
Gezinnen in de samenleving	44	Lopende projecten	91
Onderwijs	45	Studiedagen en bijscholingen	93
Jeugdwerk	48		
Gezinsbeleid	51	Wie zijn we?	96
Wonen	56	Het kenniscentrum	97
Maatschappelijk ondernemerschap	59	Communicatie en informatie	98
		De medewerkers	99

Voor mij was het hoogtepunt van 2017 zonder twijfel Diversi-Date; jongeren uit Brussel die de hele dag onze campus bevolkten en die ons, studenten en medewerkers, inspireerden en ja, ons ook wel uit onze comfortzone haalden. Al deze jongeren samen, zij straalden een ongelooflijke kracht uit. Dat maakt me optimistisch; zij zijn de toekomst van de grootstad Brussel. De keuze van ons nieuwjaarskaartje dit jaar weerspiegelt dit optimisme: de laatstejaars van het Atheneum Emanuel Hiel in Schaarbeek, een van de scholen die meewerkten aan Diversi-Date, maakten een filmpje met als boodschap 'Tou/te/s uni/e/s voor de liefde, voor de vrede, in 2018'. Sterker dan dat kunnen wij het niet zeggen.

Tanja Nuelant

Gezinnen ondersteunen, en de ondersteuning van gezinnen verbeteren, daar staan we voor. In 2017 deden we dat heel concreet door de ouder-kind communicatie over internetgebruik te onderzoeken, door het belang van relatie-ondersteuning mee te onderstrepen via Donderdag Date-dag, en door blijvend in te zetten op de noden van kinderen bij scheiding.

Voor kwetsbare gezinnen hebben we steeds ook wat extra aandacht. We publiceerden een boek over thuislozenzorg in Brussel, we werkten mee aan de ontwikkeling van een nieuw coaching-programma voor cultuursensitieve thuiszorg, en we deden onderzoek naar de ondersteuning van personen met een beperking. In 2017 gingen we van start met een vernieuwend project over de veerkracht van vluchtelingengezinnen. Dit onderzoek zal zeker voor enkele hoogtepunten in 2018 zorgen. We plannen ook de lancering van een tool voor ouders van suïcidale jongeren, en we starten met een nieuw onderzoeksproject over gezinsondersteuning voor moslimouders.

In dit activiteitenverslag lees je meer over bovengenoemde projecten, maar ook over al onze andere afgelopen evenementen, publicaties en onderzoeken. Maar een jaar omvat veel meer dan enkel data en titels van publicaties en lezingen. We vroegen daarom aan elk van de medewerkers: 'Wat was voor jou het hoogtepunt van het afgelopen jaar, wat is jou het meest bijgebleven?'

Het verbaast ons niet dat hierin vooral projecten aan bod komen die mensen verbinden en die ons de kracht daarvan laten voelen. We hopen in 2018 op dit elan te kunnen verder werken.

Tanja Nuelant, studiegebieddirecteur

& Kathleen Emmery, coördinator
van het kenniscentrum

Opvoeding

1

Media-opvoeding

In het voorjaar van 2017 waren de resultaten bekend van het PWO-project 'Jongeren Online!', uitgevoerd door Katrien Symons en Koen Ponnet. Samen met hun onderzoekspartners Michel Walrave en Wannes Heirman publiceerden ze op 16 mei het analysestuk **'Internetgebruik bij jongeren. Ouders kijken toe van op de zijlijn'** op Sociaal.Net.

Op 1 juni 2017 had de studiedag **'Iedereen Veilig Online'** in samenwerking met de Gezinsbond plaats op onze campus. 128 geïnteresseerden schreven zich in. Symons en Ponnet stelden er de bevindingen van Jongeren Online! voor, die ook gepubliceerd werden in het rapport **'Jongeren Online! Onderzoeksresultaten'**. Het lespakket dat zij samen met Griet Frère van de lerarenopleiding van Odisee ontwikkelden voor leerkrachten uit de eerste graad middelbaar onderwijs werd er toegelicht tijdens een workshop. Ook het nieuwe vormingsaanbod 'Veilig Online' van de Gezinsbond en het vormingsaanbod van de Child Focus Academy werden voorgesteld op deze gezamenlijke studiedag.

"De voorstelling van ons project 'Jongeren Online!' op 1 juni was een absoluut hoogtepunt. Het project kreeg heel wat media-aandacht en de aanwezigheid van Vlaams minister voor Onderwijs Hilde Crevits was een sterk signaal over het belang van het thema. Het was een mooie afsluiter van bijna twee jaar intense samenwerking."

Katrien Symons & Koen Ponnet

In de eerste editie van Welwijs van 2017 schreven Koen Ponnet, Joris Van Ouytsel en Michel Walrave het artikel 'Offline en digitale vormen van relationeel geweld bij tieners'. Het Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten publiceerde in juni het online artikel 'Sexting bij jongeren: van problematisering naar normalisering', geschreven door Katrien Symons.

In het *peer-reviewed* tijdschrift Psychologica Belgica verscheen op 26 juni het artikel 'A factorial validation of parental mediation strategies with regard to internet use' van de hand van Symons en Ponnet, samen met Kathleen Emmery, Michel Walrave en Wannes Heirman. In augustus publiceerden Symons, Ponnet, Walrave en Heirman samen het artikel 'A qualitative study into parental mediation of adolescents' internet use' in het internationale tijdschrift Computers in Human Behavior.

Ponnet publiceerde samen met Joris Van Ouytsel, Ellen Van Gool, Michel Walrave en Emilie Peeters het artikel **'Sexting: adolescents' perceptions of the applications used for, motives for, and consequences of sexting'**, in de laatste editie van 2017 van het Journal of Youth Studies. Het artikel **'Cyberpesten bij jongeren: Maken ouders een verschil?'** publiceerden Symons, Ponnet, Walrave en Heirman op 22 december in Kind en Adolescent.

Op 25 september 2017 vierden docenten, medewerkers en studenten de niet-zo-plechtige opening van het academiejaar van Odisee. Hier bracht Katrien Symons een lezing over het project Jongeren Online!

De algemene bevinding van deze studie is dat ouderlijke internet-mediatiestrategieën geen rol spelen met betrekking tot ouderschap en slachtofferschap van cyberpesten: het maakt geen verschil of ouders het internetgebruik van hun jongeren trachten te reguleren, te beperken of te monitoren. De resultaten waren grotendeels dezelfde naargelang er werd uitgegaan van het perspectief van de jongere, de moeder dan wel de vader. Dit is een verrassend resultaat aangezien verschillende voorgaande studies een, weliswaar bescheiden, effect vonden van ouderlijke mediatioe op cyberpesten. De vaststelling dat ouders weinig kunnen doen om cyberpesten bij hun kind te voorkomen, kan begrepen worden vanuit de moeilijkheden die ouders ervaren met betrekking tot het in de praktijk brengen van internet-opvoedingsstrategieën. Bovendien zijn ouders doorgaans niet goed op de hoogte van de online ervaringen van hun kind, ook niet wanneer het gaat om negatieve ervaringen zoals cyberpesten. Dit gebrek aan kennis kan een extra obstakel zijn voor ouders om het internetgebruik van hun jongere waar en wanneer nodig bij te sturen, en kan dus verklaren waarom ouderlijke internet-mediatiestrategieën op zich weinig effectief zijn.

Uit: Kind en Adolescent, 'Cyberpesten bij jongeren: Maken ouders een verschil?', 22 december 2017

Ook Koen Baeten werkt rond het thema media-opvoeding, in relatie tot seksualiteit van jongeren. Op 20 april 2017 publiceerde Sociaal.Net zijn analysestuk 'Jongeren, seksualiteit en online media - Praat erover'. In het Vormingscentrum Guislain Gent gaf hij op 16 mei de lezing 'Invloed seks online op psychoseksuele ontwikkeling jongeren'.

Breng het gebruik van sociale media ter sprake in je gesprekken met jongeren en ouders. Vraag er naar dat ze sociale media gebruiken terwijl jij er bij bent. Zo kan je aan de hand van wat je te zien krijgt de reflectie opstarten. In een gesprek over lichaamsbeeld of seksualiteit kan je vragen om te laten zien waar men zijn info haalt of welke sites men bezoekt.

Het is niet alleen belangrijk dat je als hulpverlener bewust bent van het feit dat sociale media vaak geseksualiseerde media zijn. Je moet vooral de interessewereld en het online-gebruik van de cliënt leren kennen. Niet om hem te controleren of af te schermen voor de 'gevaren'. Wel om bij te kunnen sturen met het oog op een bewust gebruik. De 'gevaren' zijn immers pas echt toxisch indien jongeren er niet mee leren omgaan en er niet kritisch over kunnen reflecteren.

Op deze manier wordt de digitale kloof tussen hulpverlener en cliënt kleiner en kan gepaste en praktische hulpverlening op maat aangeboden worden.

Uit: Sociaal.Net, 'Jongeren, seksualiteit en online media - Praat erover', 20 april 2017

Opvoeden bij en na scheiding

Al jaren neemt Claire Wiewauters het op voor de belangen van het kind bij een scheiding. Zo adviseert ze via lezingen, bijscholing en artikels ouders, maar ook leerkrachten, hulpverleners, bemiddelaars, advocaten... hoe ze kinderen (beter) kunnen ondersteunen tijdens en na deze gezinstransitie.

In samenwerking met Odisee Advanced Education (voorheen Groepscentrum Permanente Vorming) organiseert het kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen ieder jaar een ruim aanbod van bijscholing over gezin, relaties en opvoeding. In deze reeks verzorgde Claire Wiewauters op 10 en 17 februari 2017 de bijscholing **'Een week mama, een week papa? Kinderen ondersteunen bij scheiding'** voor 23 deelnemers.

Enkele van de bijscholing organiseert het kenniscentrum tevens in samenwerking met Vormingscentrum Guislain, in Gent. Daar vond op 9 maart 2017 de vorming **'Omgaan met kinderen en jongeren uit (vecht)scheidingssituaties'** plaats, van Claire Wiewauters en Isa De Schuyteneer, waaraan 31 geïnteresseerden deelnamen. Op dezelfde locatie gaf

Wiewauters op 5 oktober 2017 de lezing **'Mijn hoofd is in de war. Het narratief van kinderen bij moeizaam verlopende scheiding'** op de studiedag **'De positie van kinderen en jongeren bij vechtscheiding'**.

Wiewauters wordt regelmatig uitgenodigd om bij andere organisaties te spreken over dit thema. De masteropleiding gezins- en orthopedagogiek van de KU Leuven vroeg haar een gastcollege te doceren op 28 februari 2017, **'Hoe kinderen bij scheiding ondersteunen: gewone aanpassing en moeilijke aanpassing'**. Op 6 maart 2017 werd ze gevraagd de lezing **'Grootouders in de scheidingstorm: reddingsboei en seingever'** te brengen voor de Universiteit Derde Leeftijd. Tijdens het Echtscheidingscongres **'De rol en stem van het kind als leidraad'** op 22 juni in Amsterdam, was ze mede-begeleider van de workshop **'De-escalatie bij scheiding'**, van Lianne van Lith. Dit innovatief project van van Lith werd getoetst aan de inzichten vanuit het onderzoek **'Awel ik ben in de war door de scheiding van mijn ouders'** van Wiewauters en Kathleen Emmery.

“ Ik behoud een heel mooie herinnering aan 2017 dankzij het Wetenschapsfestival in november. Op het einde van mijn verhaal daar, deelde ik stickers van Awel uit aan de kinderen. Een jongetje van een jaar of acht kwam toen aan mij vragen om een tweede sticker. Ik vroeg hem of hij die dan op verschillende plaatsen wou kleven. 'Nee,' zei hij. 'Ik ga die aan mijn vriend geven. Mijn ouders zijn helemaal niet gescheiden, maar die van hem wel. Ik ga hem ook alles vertellen wat u verteld heeft.’ ”

Claire Wiewauters

Op het Wetenschapsfestival Brussel, een initiatief van Muntpunt en de Nederlandstalige instellingen voor hoger onderwijs in Brussel, in het kader van de Dag van de Wetenschap op zondag 26 november 2017, bracht Wiewauters een sessie op maat van kinderen 'Awel, ik ben in de war door de scheiding van mijn ouders'. 22 kinderen luisterden én vertelden hier over hun zorgen en ervaringen met de scheiding van hun ouders.

Verschillende media vragen geregeld een opinie of advies van Claire Wiewauters wanneer het gaat om scheiding, of meer specifiek over ouderverstoting of contactbreuk. Ruth Joos van Radio 1 sprak op 19 januari 2017 met haar over co-ouderschap: 'Er wordt wel heel erg veel verwacht van scheidende ouders'. Kaat Schaubroeck interviewde haar voor het artikel 'Papa, ik wil je niet meer zien. Waarom kinderen afstand nemen van een ouder' dat in januari 2017 in Psychologies magazine verscheen. In maart verscheen in Feeling het artikel 'Mama, ik wil je nooit meer zien. De ravage na de vechtscheiding', waarin ook Wiewauters aan het woord komt. Carine Stevens interviewde haar voor het artikel 'Volwassen scheidingskinderen' dat op 15 november 2017 in Knack te lezen was.

Het is duidelijk vanuit voorgaande analyse dat de situaties waarin het contact tussen ouder(s) en kind na scheiding verbroken is erg divers zijn. Verschillende factoren bij de respectieve betrokkenen zijn hierbij medebepalend en medeverantwoordelijk. Een goede reden om de term 'ouderverstoting' te vervangen door 'contactbreuk'.

De term contactbreuk beschrijft de realiteit vanuit een neutraal standpunt en laat openheid voor de diversiteit aan situaties die ertoe leidt om het contact met de ouder te verminderen en/of te verbreken, hetzij kortdurend hetzij voor lange(re) tijd.

Het werd eveneens duidelijk dat contactbreuk ingrijpt op de relationele werkelijkheid van diverse nabije en minder nabije betrokkenen. Contactbreuk situeert zich niet enkel tussen twee mensen maar is gesitueerd in een ruimer relationeel gebeuren waardoor het beïnvloed wordt en waarop het op zijn beurt invloed uitoefent.

De vraag naar passende professionele tussenkomsten voor herstel van contact moet in het licht van voorgaande beantwoord worden. De diverse medebepalende factoren die tot contactbreuk leiden en de complexiteit van het relatieveld noodzaken een tussenkomst 'op maat'.

Uit: Handboek Familiaal Geweld, 'Het Parental Alienation Syndrome of contactbreuk tussen ouders en kind', december 2017

In de nieuwe toevoeging 'Kindermishandeling' aan het Handboek Familiaal Geweld van het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, die in december 2017 werd uitgegeven, schreven Wiewauters en Kathleen Emmery samen de bijdrage 'Het Parental Alienation Syndrome of contactbreuk tussen ouders en kind: een complexe en gelaagde relationele werkelijkheid'.

Wiewauters schreef het opiniestuk 'Niet alles is in regels te vatten. Is verblijfsco-ouderschap de beste oplossing bij een scheiding?', dat op 23 maart 2017 verscheen op Sociaal.Net. "Goed ouderschap na scheiding is niet alleen zaak van de ouders. We hebben als samenleving de opdracht om scheidende ouders en hun kinderen nabij te zijn. Daarvoor moeten we zo vroeg mogelijk in het proces interveniëren," schrijft ze. "Dit begint met ouders en hun kinderen goed te informeren. We maken bemiddeling vroeg in het proces bekend en zorgen dat het beschikbaar is. We gaan op zoek hoe we het actorschap van kinderen kunnen

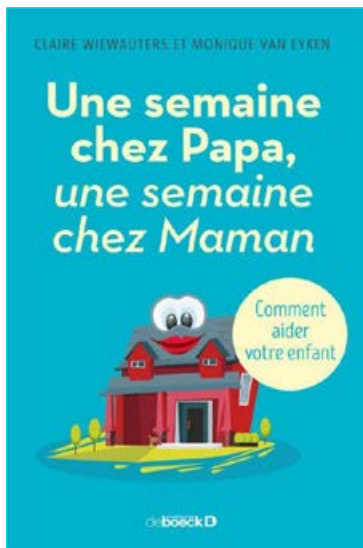

verhogen, ook wanneer hun ouders in een spiraal van conflicten terechtkomen."

Op 9 oktober 2017 schreef ze een groot analysestuk op Sociaal.Net 'Wacht niet tot het licht op rood staat. Wat helpt bij een moeilijke scheiding?', waarin ze pleit voor een gedifferentieerde aanpak die rekening houdt met de ernst en de duur van de conflicten, en voor meer samenwerking tussen juridische en sociale professionals bij hardnekkige dossiers.

Voor kinderen en jongeren zelf leverde Wiewauters bovendien een bijdrage over de positie en rechten van kinderen na een echtscheiding, voor de vernieuwde versie van de **Jongerengids**, die in september 2017 verscheen. Ook voor de themapagina over scheiding op de website van Expoo bood ze haar expertise en feedback aan.

Het succesvolle boek 'Een week mama, een week papa. Wat kinderen bij een scheiding écht nodig hebben' van Wiewauters en bemiddelaar Monique van Eyken, werd in 2017 uitgegeven door uitgeverij De Boeck in het Frans onder de titel '**Une semaine chez Papa, une semaine chez Maman. Comment aider votre enfant**'.

26 oktober verscheen het boek 'Eerste hulp bij je nieuwe gezin' van Maaïke Goyens, waarvoor ook Wiewauters werd geïnterviewd over scheiding en nieuw samengestelde gezinnen.

Opvoedingsondersteuning

In juni 2016 bevroeg Kind en Gezin 128 Huizen van het Kind over hun ervaringen. Via een semigestructureerde bevraging gaven ze inzicht in de meerwaarde en knelpunten van hun werking, hoe ze hun 'trekkersrol' vorm gaven. Ze gaven informatie over de actoren die deel uitmaken van het samenwerkingsverband, het aanbod waarmee ze aan de slag gaan en de wijzen van bekendmaking die ze toegepast hebben.

Het kenniscentrum kreeg de opdracht om de 116 ingevulde vragenlijsten te verwerken; Kristien Nys en Kathleen Emmery voerden dit uit. Op basis van een kwalitatieve en kwantitatieve analyse schreven zij een onderzoeksrapport, dat ze verrijkten met heel wat citaten, en waarbij iedere stem een plaats kreeg. Op basis van de analyse formuleerden ze ook aanbevelingen. Dit onderzoeksrapport 'De Huizen van het Kind in cijfers en ervaringen.

Verwerking van de bevraging van Kind en Gezin' werd in juni 2017 afgewerkt. Een aantal bevindingen, waaronder de spreidingsgraad, de financiering en de toegankelijkheid voor kwetsbare gezinnen, werden besproken in de commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, van 27 juni 2017.

Weliswaar interviewde Kristien Nys over de bevindingen van dit onderzoek voor het artikel 'Voor alle ouders. De huizen van het kind' dat in december in hun onderzoeksdossier 2017 verscheen.

"De resultaten leren ons dat veel huizen nog heel wat vragen en behoeften hebben om bij te leren. Die vragen zien we bij huizen in verschillende fases: van opstart tot doorgroei. Een uitwisseling met collega's die in een vergelijkbare context werken is wenselijk. Dat is een vraag naar verdere professionalisering, naar (meer) uitwisseling, naar ondersteuning op maat, procesbegeleiding en opvolging, ondersteuning van vrijwilligers, versterking van de toegankelijkheid, continuering van de inzet van kansengroepexpertise."

Uit: Weliswaar, 'Voor alle ouders. De huizen van het kind', december 2017

HUIS VAN HET KIND

De gemeente Dilbeek wilde weten welk aanbod van opvoedingsondersteuning ouders vooral willen, in het kader van hun geplande Huis van het Kind. Kristien Nys en Kathleen Emmery onderzochten dit, samen met prof. dr Karla Van Leeuwen, verbonden aan de onderzoekseenheid Gezins- en Orthopedagogiek van de KU Leuven. Hun resultaten werden op een rondetafelgesprek met Dilbeekse ouders, vrijwilligers en professionals voorgesteld op 27 september 2016. Ter afsluiting van dit project kregen de partners van het Dilbeekse Huis van het Kind op 24 maart 2017 een terugkoppeling en een onderzoeksrapport, geschreven door Nys, Van Leeuwen en Emmery: **'Ouders en werkveld over de uitdagingen voor het Dilbeekse Huis van het Kind. Neerslag en analyse van de rondetafelgesprekken van 27 september 2016'**.

Vzw De Keerkring, de initiatiefnemer van de Opvoedingslijn, vroeg ons om een stakeholdersbevraging uit te voeren bij ouders en het werkveld, om zicht te krijgen

op hun positie en rol. Kristien Nys nam deze onderzoeksoopdracht op, eveneens samen met Karla Van Leeuwen. Het onderzoeksrapport **'Opvoeden en ondersteuningsmogelijkheden. Ouders en het werkveld over de rol van vzw De Keerkring en andere actoren'** werd op 15 februari 2017 overhandigd aan Vlaams minister van Volksgezondheid, Welzijn en Gezin Jo Vandeuren bij zijn bezoek aan vzw De Keerkring.

De Koning Boudewijnstichting heeft in 2017 het kenniscentrum de opdracht gegeven om de projecten en activiteiten in kaart te brengen die in Brussel en Vlaanderen rond radicalisering werken. Kim Lecoyer voert dit onderzoek **'Family Support: Ondersteuning voor families geconfronteerd met gewelddadige radicalisering'** uit.

Opvoedingsondersteuning aan ouders van suïcidale jongeren

Wat zijn de noden en verwachtingen van ouders die te maken krijgen met een suïcidaal kind? En wat kunnen ouders concreet doen? Ze kunnen een belangrijke beschermende rol spelen, maar ze weten vaak niet hoe ze deze problematiek kunnen herkennen en hoe ze er best mee omgaan. In het project **‘Opvoedingsondersteuning aan ouders van suïcidale jongeren’** van Alexandre Reynders wordt een *evidence based* opvoedingsondersteunende tool ontwikkeld die ouders en hun begeleiders hierbij kan helpen. Deze tool wordt verwacht in het voorjaar van 2018 in de vorm van een online applicatie opgenomen in de website Zelfmoord1813.be.

Voor dit project krijgen we de steun van het Vlaams Agentschap Zorg & Gezondheid en werken we samen met het Vlaams Expertisecentrum voor Suïcidepreventie en Expoo. Andere relevante partners, zoals de Eenheid voor Zelfmoordonderzoek, het Centrum ter Preventie van Zelfdoding en Zorg voor Suïcidepogers, maakten deel uit van de stuurgroep.

Op 26 oktober 2017 organiseerde de Suïcidepreventiewerking van de Centra Geestelijke Gezondheidszorg haar tweejaarlijkse workshopdag 'Suïcidepreventie voor hulpverleners'. Reynders gaf er de workshop 'Ervaringen en verwachtingen van ouders van een suïcidaal kind'. Op het herfstcongres van de Vlaamse Vereniging voor Kinder- en jeugdpsychiatrie op 24 november vertelde hij meer over de 'Noden van ouders met een suïcidaal kind'. In het derde nummer van 2017 van tijdschrift de Nieuwe Psychiater, verscheen een interview met hem onder dezelfde titel.

In het kader van het onderzoeksdossier 2017 van Weliswaar dat in december verscheen werd Reynders geïnterviewd voor het artikel 'Aandacht voor zelfzorg en gezinscontext. Opvoedingsondersteuning voor ouders van een suïcidaal kind'.

"We focussen vooral op het voorkomen van zelfmoord, maar stellen misschien niet vaak genoeg de vraag waarom een jongere zelfmoord wil plegen. De dood is een middel, geen doel op zich. Het gaat over een combinatie van ondraaglijke pijn en weinig hoop. Iedereen wil bij voorkeur dat de pijn stopt. Kijk dus welke betekenis de zelfmoord voor de jongere heeft. [...]"

"Er kan zoveel ruimte komen door zelfmoordgedachten bespreekbaar te maken en te benoemen. Je moet als ouder niet bang zijn dat je kind zal zeggen: 'Nu breng je me op een idee.' Als een ouder bang is dat zijn kind aan zelfmoord denkt, dan is die angst er niet zonder reden. Dat zijn heel moeilijke en confronterende gesprekken. [...] Als je dan een ouder hebt die genoeg en de juiste ondersteuning krijgt, zodat hij kan luisteren en niet verwacht dat zijn kind doet wat hij wil. Dat kan veel veranderen."

Uit: De Nieuwe Psychiater, 'Noden van ouders met een suïcidaal kind', jaargang 10 nr. 3

Pedagogiek, levensbeschouwing en opvoeding

De Antwerpse Karel de Grote-hogeschool nodigde Hans Van Crombrugge uit om een lezing te geven op de studiedag 'Migratie en niet-begeleide minderjarige vluchtelingen anno 2017: vanzelfsprekend?' op 19 januari 2017. Hij had het er over **'Opvoeden in een multiculturele wereld'**. Atlas, integratie & inburgering Antwerpen, vroeg hem te spreken over **'Opvoedingsidealen en pedagogisch advies bij moslims'** op een evenement voor imams, op 13 februari. Voor de **'Gesprekken over opvoeding'** in Waregem werd hij uitgenodigd op 26 februari om de lezing **'Opvoeding: een islamitisch perspectief'** te verzorgen.

Ilse Cornu interviewde Van Crombrugge voor een online artikel in MagaZijn: **'Opvoeden is zinstichten'**. In het tijdschrift Don Bosco Vlaanderen schreef hij een artikel dat op 15 maart 2017 verscheen: **'Ouders: de eerste opvoeders?'**.

Op de conferentie 'Autonomie. Theologie en pedagogiek in gesprek' van de hogeschool Driestar Educatief in Gouda op 10 mei 2017, presenteerde Van Crombrugge de paper 'Autonomie van de pedagogiek, autonomie als doelbegrip en autonomie van het kind. Als pedagogen spreken over autonomie...'.

Verder. Dieper. Helder.

“Opvoeding heeft alles te maken met zingeving. Onze jonge generatie is opgevoed met de idee dat zelfontplooiing heel vanzelfsprekend is. Jammer genoeg horen ze vaak niet dat er ook een tegenbeweging bij hoort: die van weggeleid worden uit jezelf. Louter en alleen in jezelf vind je geen zingeving. Je terugplooiën op jezelf is erg leeg. Opvoeding heeft daarom altijd ook te maken met mensen weggeleiden uit zichzelf om zo zichzelf terug te vinden. Zo word je geboeid door iets en ontdek je belangeloze inzet en liefde. Kinderen voelen dat spontaan aan, jongeren vaak ook. Ze kunnen zichzelf helemaal vergeten en zich uitleven. Je komt echt als een ander mens uit een engagement. Om jezelf te vinden, moet je jezelf dus ook verliezen. Dat durven we niet meer zo goed vertellen aan jongeren vandaag.”

Uit: MagaZijn, 'Opvoeden is zinstichten'

Op 5, 12 en 19 mei 2017 vond de bijscholing 'Islamitische visies op gezin, relaties en opvoeding' plaats, aangeboden door het kenniscentrum in samenwerking met het Vormingscentrum Guislain te Gent. 55 geïnteresseerden schreven zich hiervoor in. Van Crombrugge verzorgde er de lezing 'Opvoeden met de Koran: inleiding in de islamitische pedagogiek'. Kim Lecoyer bood er op de eerste dag de presentatie 'Omgaan met islam of omgaan met moslims?' aan, op de tweede dag had ze het over 'Gender en islam', en op de derde dag sprak ze over 'Opvoedingsidealen in moslimgezinnen'.

Over dat laatste thema verzorgde ze eerder al de presentatie 'Opvoedingsidealen, stereotypen en rolpatronen' op de netwerkmiddag van Studio Sesam op 17 maart. Voor een lunchlezing voor studenten Gezinswetenschappen en medewerkers van het kenniscentrum in het kader van de Week van de Opvoeding in mei, nodigde Eline Mechels een auteur en illustrator van Studio Sesam uit om te spreken over 'Superdiversiteit in kinderboeken'.

Voor de medewerkers van de Opvoedingslijn vroeg men Hans Van Crombrugge een bijscholing te voorzien over **'Opvoeding in moslimgezinnen met migratiegeschiedenis'**, op 24 mei in Sint-Niklaas.

In september gaf de Rijksuniversiteit Groningen het boek 'De kern van onderwijs: Liber amicorum voor Wilna Meijer' uit. Van Crombrugge schreef hierin de bijdrage 'Zahra al-Zeehra. Een voorbeeld van een islamitische hermeneutische pedagogiek'. In oktober verscheen de publicatie 'Tussen mensen. Contextueel denken over relaties, familie en samenleving' van Lieve Sels en Annie Nuyts, waarin hij meewerkte aan het hoofdstuk 'Wat als de rollen worden omgekeerd?'.

Na een symposium over Desiderius Erasmus, georganiseerd door de Nederlandse hogeschool Driestar Educatief in 2016, werden de bijdragen hiervan gebundeld in een nieuwe publicatie 'Desiderius Erasmus over opvoeding, bijbel en samenleving', onder redactie van A.L.H. Hage. Het boek verscheen op 2 oktober 2017; de bijdrage van Hans Van Crombrugge aan dat symposium verscheen hierin onder de titel 'Met Erasmus van gedachten wisselen over opvoeding, vorming en onderwijs'.

Diezelfde dag, 2 oktober, was Van Crombrugge te gast op het tweejaarlijks congres van VBSP over pedagogiek in de 21ste eeuw. Hij begeleidde er de workshop 'Het ware leven of de plicht om aandachtig te zijn. Socrates, Badiou en (de)radicalisering'.

Voor een Samenkomst van Protestants-Evangelische pastors en kerkbestuurders op 16 oktober in Antwerpen bereidde hij een lezing voor over 'Opvoeding, christendom en democratie'. De Antwerpse AP-hogeschool vroeg hem een tweedaags gastcollege te doceren in de opleiding Orthopedagogiek over 'Islamitische pedagogiek en moslimgezinnen', op 24 en 27 oktober 2017.

In zijn column 'In de lommerte van het gepraat. Stilte als vormend moment' op waerbeke.be gaat Hans Van Crombrugge in op de pedagogie van de stilte. Deze tekst is mede ontstaan naar aanleiding van de 'Waerbeke Conferentie' in 2012, een initiatief van Odisee. De tekst verscheen ook in het tijdschrift 'In Dialoog'.

Opvoeding en ouderschap

Over smaak valt niet te twisten, zegt men wel eens, maar over opvoeding duidelijk wel. Zo worden verschillende medewerkers van het kenniscentrum regelmatig gevraagd op evenementen of in de media hun visie te geven op een opvoedingskwestie.

Radio 1 nodigde op 25 januari 2017 Hans Van Crombrugge uit bij De Bende van Annemie, om over opvoeding te praten. “Durf wel eens tegen je kind te zeggen: het kan beter,” adviseerde hij daar. Op 28 september nodigden ze in hetzelfde programma Claire Wiewauters uit, zij hield het op: “We zeggen vaak dat we kinderen gelijk moeten behandelen, behandel ze liever verschillend”.

Het Nieuwsblad vroeg Van Crombrugge te reageren op enkele krasse uitspraken van Gitty Feddema in het artikel ‘**Sociaal pedagoog schopt ouders tegen de schenen**’ dat op 30 januari 2017 verscheen. De Standaard interviewde Van Crombrugge voor het artikel van 3 maart 2017 ‘Student en toch nog aan het handje van papa en mama’.

Wiewauters lichtte de complexe band tussen broers en zussen toe in het artikel ‘**Verbonden voor het leven**’, dat op 5 april in Knack magazine verscheen.

In samenwerking met Odisee Advanced Education bood het kenniscentrum op 21 en 28 april 2017 de bijscholing 'Hooggevoelige kinderen opvoeden en kinderen hooggevoelig opvoeden' aan. Lesgever Linda T'Kindt, bachelor in de Gezinswetenschappen, mocht op deze vorming 25 deelnemers verwelkomen.

Koen Baeten gaf de lezing 'Psychodynamiek tussen kind, ouders en gezin' op 21 april 2017 bij het gelegenheidscollectief Lucinda Ra in Gent. Op het Sint-Jozef-Klein-Seminarie in Sint-Niklaas werd hij uitgenodigd een vorming te geven op 25 april over 'Pubers vs. ouders: opvoeden tegen achtergrond van gezins- en relatieconflicten'.

Vandaag wordt 'de nieuwe man' als ideaalbeeld naar voren geschoven, waarbij dan 'de ideale vader' bedoeld wordt die helpt in het huishouden en zich ontfert over de kinderen. „We moeten ons hoeden voor ideaalbeelden”, zijn Dillen en Van Crombrugge het met elkaar eens. „Het ideale plaatje is daarom niet het ideale model voor jou”, waarschuwt laatstgenoemde. „Daarover overleggen beide partners best samen in gelijkwaardigheid. Waarna je als koppel weloverwogen voor het klassieke patroon kunt kiezen, maar net zo goed andersom.” Dat veronderstelt dat onze samenleving die keuze mogelijk maakt met maatregelen zoals de mogelijkheid voor de man om van bij de geboorte gelijkwaardig ouderschapsverlof te nemen, bepleit Van Crombrugge.

Uit: Kerk en Leven, 'Kan een man de rok dragen? Anno 2017 kleuren vaders hun rol in het gezin zeer verschillend in'

'Kan een man de rok dragen? Anno 2017 kleuren vaders hun rol in het gezin zeer verschillend in.' In dit artikel van Kerk en Leven dat op 7 juni 2017 werd gepubliceerd, gaven onder meer Hans Van Crombrugge en Annemie Dillen hun mening. In augustus verscheen het boek 'Alle tijd van de wereld. Als gezin omgaan met tijd' van redacteurs Ilse Cornu en Hilde Pex. Daarin schreef Van Crombrugge het hoofdstuk 'Dag 3. Gezin en ouderschap: elkaar tot bloei laten komen'.

Op 11 oktober 2017 bood Claire Wiewauters een vorming aan voor de Gezinsbond Sleidinge - Jonge Gezinnen, over het thema 'Wegwijs in de wereld van tieners: pubers en emoties'. Wiewauters werd die maand eveneens geïnterviewd door Psychologies magazine, over moeder-dochter relaties, in het stuk: 'Lijk ik op mijn moeder?'. En Het Nieuwsblad publiceerde op 16 oktober een artikel waarin ook Miet Timmers aan bod kwam: 'Workaholic als ouder heeft negatief effect op kinderen'.

Diversiteit

2

Superdiversiteit

Zoals in voorgaande jaren blijven de thema's superdiversiteit en transmigratie, waar Dirk Geldof rond werkt, uitermate actueel en relevant. Hij werd in 2017 dan ook zowel in binnen- als buitenland regelmatig gevraagd te spreken. Op verschillende locaties in Vlaanderen gaf hij doorheen het hele jaar lezingen over **'Superdiversiteit'**, onder meer in culturele centra, Huizen van de Mens...

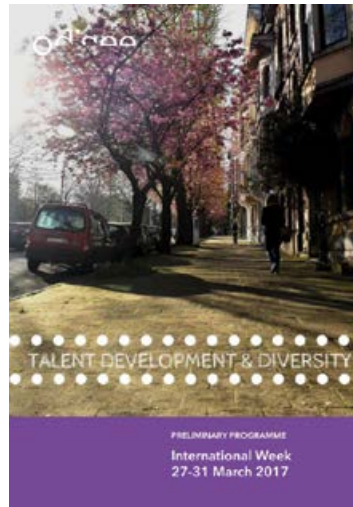
De Hogeschool Utrecht nodigde hem en mede-auteur van het boek 'Transmigratie' Mieke Schrooten uit voor de Leeskring Instituut voor Social Work. Zij gaven er samen de lezing **'Transmigratie. Hulp verlenen in een wereld van superdiversiteit'**. De Arteveldehogeschool Gent vroeg hem te spreken voor de 'Leerstoel Diversiteit over-bruggen', over **'Superdiversiteit als het nieuwe normaal: een uitdaging voor onderwijs'**. Tijdens de 'International Week: Social work in Europe' in Bern, Zwitserland presenteerde Geldof op 14 en 15 februari de paper **'Superdiversity and transmigration: challenges for social work & education'**.

In de eerste editie van 2017 van het Duitse tijdschrift 'Sozialwissenschaftliche Literatur Rundschau' verscheen het artikel 'Das Konzept der Superdiversität und seine politisch-professionellen Herausforderungen' van de hand van Geldof.

In maart werd hij uitgenodigd te spreken in het Vlaams Parlement op het evenement '20 jaar Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen', hij had het er over de vraag: 'Hoe superdivers is onze ruimtelijke planning?'.

Voor de International Week van de Odisee-hogeschool bracht Geldof op 27 maart de lezing 'Superdiversity and transmigration in the heart of Europe. A challenge and an opportunity'.

Het Managementcomité Vlaamse Gemeenschapscommissie Brussel nodigde Geldof uit te spreken over 'Superdiversiteit als nieuwe realiteit & uitdaging voor Brussel' op 9 mei 2017. Op de International Week NHL University College & Stenden University, op 11 mei in Leeuwarden, presenteerde hij de paper 'Superdiversity and transmigration as challenges for social professionals'.

Samen met Els De Vos leverde Geldof de bijdrage 'Two flags on the chimney, or the double meaning of home in Belgium. On the exploration of thresholds in a context of superdiversity' aan de ERC International Workshop 'Researching home and migration: questions, methods, prospects' van 5 tot 6 juni 2017 aan de University of Trento. De IMISCOE Annual Conference on Migration, Diversity and the City had in 2017 plaats in Rotterdam van 28 tot 30 juni. Geldof presenteerde er de paper 'The demographic transition of the city of Antwerp: superdiversity as a lens to analyse the urban context at the tipping point towards a majority minority city'.

Het tijdschrift 'Transnational Social Review' publiceerde op 30 juni 2017 het artikel 'Thinking and acting globally and locally: Developing transnational social work practices in Belgium', geschreven door Sophie Withaecx, Mieke Schrooten en Dirk Geldof.

In september 2017 verscheen een mooie bespreking van 'Transmigration', geschreven door Dirk Geldof, Mieke Schrooten, Sophie Withaecx en Margot Lavent, in het gezaghebbende International Journal of Social Welfare. Een citaat: 'Given the transmigration explosion contributing to superdiversity, all social workers are highly likely to encounter transmigrants in their practice within today's increasingly superdiverse societies. (...) The authors convincingly depict how transmigrants establish and sustain transnational networks that may or may not assist and sustain them during times of struggle.'

In oktober 2017 publiceerde het gezaghebbende *peer-reviewed* tijdschrift *Policy & Politics* het artikel **'Transmigration: the rise of flexible migration strategies as part of superdiversity'**, geschreven door Geldof, Schrooten en Withaecx. En in de derde editie van 2017 van *'TheMa: tijdschrift voor hoger onderwijs & management'* verscheen Geldofs artikel **'Groeiende onderwijsongelijkheid in tijden van superdiversiteit. Hoe het Vlaamse onderwijs achterloopt op de demografische ontwikkeling'**.

Het Huis van de Mens Leuven nodigde hem uit op 14 november 2017 om het te hebben over **'Omgaan met onzekerheid'**, gebaseerd op een eerdere publicatie van hem: **'Onzekerheid. Over leven in de risicomaatschappij'**. 16 november gaf hij de lezing **'Zorg verlenen in een superdiverse samenleving'** op een infoavond van de dienst Samenleving van Lokeren, en hij was key-note spreker en panellid in de **Break-out-sessie Diversiteit** op het evenement *University for You*, op 21 december 2017, ter gelegenheid van het 200-jarig bestaan van UGent.

Vluchtelingengezinnen

In 2017 gingen we van start met een nieuw PWO-project: **'Veerkracht ondersteunen bij ouders en kinderen van vluchtelingengezinnen'**. Hierin komen inzichten uit vier studierichtingen van onze hogeschool bij elkaar in een transdisciplinair onderzoek:
orthopedagogiek,
sociaal werk,
gezinswetenschappen
en onderwijs.

Doel is om de actuele opvang van vluchtelingengezinnen in kaart te brengen, bestaande initiatieven verder op elkaar af te stemmen en tot integratie te brengen. Het onderzoek steunt op interviews met

begeleiders en met de ouders en kinderen van deze gezinnen zelf, aangevuld met een literatuursurvey over de noden van en de opvang voor vluchteling gezinnen.

Mieke Groeninck is onderzoeker; Patrick Meurs is promotor; Dirk Geldof en Claire Wiewauters zijn co-promotoren, allen vanuit Gezinswetenschappen. Vanuit Onderwijs is Ward De Boe co-promotor, vanuit Sociaal werk is dat Kaat Van Acker, en Isabel Berckmans vervult deze rol vanuit de opleiding Orthopedagogie. Voor dit project werken we eveneens samen met enkele partners: Katholiek Onderwijs Vlaanderen; Onderzoekseenheid Educatie, Cultuur en Samenleving (KU Leuven); Platform Kinderen op de Vlucht; en het Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers (Fedasil).

Groeninck presenteerde op 16 juni 2017 haar doctoraatsonderzoek: **'Reforming the Self, Unveiling the World. Islamic Religious Knowledge Transmission for Women in Brussels' Mosques and Institutes from a Moroccan Background'**.

De goedkeuring en de opstart van ons PWD-onderzoeksvoorstel 'Veerkracht ondersteunen bij ouders en kinderen van vluchteling gezinnen' was voor mij een cruciaal moment in 2017. In een samenleving waar beleidsmakers steeds negatiever communiceren over vluchtelingen, is een krachtgerichte en humane benadering van vluchtelingen belangrijker dan ooit. Met het onderzoek willen we de vele professionals en vrijwilligers in het veld kunnen ondersteunen en bijdragen aan een toekomst voor deze vluchtelingen. En voor mij is het een logisch vervolg op mijn onderzoek naar superdiversiteit en transmigratie van de voorbije jaren.

Dirk Geldof

Patrick Meurs publiceerde eerder al, op 25 januari 2017, het online artikel **'Vroege preventieve ondersteuning van veerkracht in vluchtelinggezinnen: een aanvulling op de traumagerichte hulp voor asielzoekers'** op de website van de Kinderrechtencoalitie, in het kader van hun jaarthema 'Rechten van kinderen in migratie'.

Donderdag 2 februari sprak hij aan de Goethe Universität (Frankfurt) over 'Erste Schritte, kultursensibles Präventionsprogramm für Eltern und Kindern zwischen 0 und 3 Jahren' ('Eerste Stappen, cultuursensitief preventieprogramma voor ouders met kinderen tussen 0 en 3 jaar'). Vrijdag 10 februari werd hij gevraagd te spreken op een vormingsdag op de VUB voor medewerkers Bijzondere Jeugdzorg over 'Antisociale gedragsstoornissen bij kinderen en jongeren'.

Naast het traumagerichte werk en het behandelen van mentale stoornissen die het gevolg zijn van de vluchtervaring, is het belangrijk om mensen door preventieve gezondheidszorg, scholing en opvoedingsinitiatieven of ontwikkelingsbegeleiding te kunnen begrijpen en begeleiden in hun vluchtervaringen. [...] Ze vinden er weer grond onder de voeten, vanuit een aanbod waarin ze gezamenlijk met meerdere gezinnen begeleid worden, bijvoorbeeld in ontmoetings-, speel-, en gespreksgroepen met een vijf tot acht gezinnen en hun kinderen. De uitdagingen binnen hun nieuwe omgevingen zijn groot; het bevorderen van veerkracht en sterkte is dan ook zeer cruciaal.

Uit: Kinderrechtencoalitie, 'Vroege preventieve ondersteuning van veerkracht in vluchtelinggezinnen', 25 januari 2017

In Leuven werd Meurs gevraagd te spreken op de vormingsdag **'Cultuursensitieve vroege ouder-babyzorg'** op 18 april. Hij sprak over **'Complex getraumatiseerde kinderen in pleeggezinnen'** op 8 mei 2017 in Kassel (Duitsland), voor een publiek van pleegouders en begeleiders van pleeggezinnen. Op 4 oktober gaf hij een lezing bij de Hans Böckler Stichting in Düsseldorf over **'Schule und Flüchtlingskinder'** ('Vluchtelingenkinderen op school').

Daarnaast is Patrick Meurs mede-auteur, samen met Eileen Tang en Nicole Vliegen, van het boek **'Van kwetsuur naar litteken. Hulpverlening aan kinderen met complex trauma'** dat op 18 oktober werd gepubliceerd. Op de boekvoorstelling op 20 oktober, sprak Meurs over **'Momenten van evenwicht voor een snel ontregelde binnenwereld'**. In de vierde editie van het Tijdschrift Klinische Psychologie van 2017, schreef hij samen met Nicole Vliegen en Karin Hannes het artikel **'De complexiteit van klinische psychodiagnostiek vraagt methodologische diversiteit'**.

Maandag 23 oktober verzorgde Meurs een workshop **'Veerkracht in diversiteit'** voor het Agentschap Inburgering en Integratie. Voor het postgraduaat Interculturele hulpverlening en bemiddeling, van de Thomas More-hogeschool, doceerde hij een gastcollege op 26 oktober: **'Interculturele hulpverlening'**. En op 8 december 2017 bood hij een vorming voor psychologen van de dienst Vreemdelingenzaken aan.

In 2017 publiceerde Meurs het hoofdstuk **'Lichaamsgericht werk in counseling, psychotherapie en kinésithérapie'** in het boek **'Werken met een lichaam dat moeilijk doet'**. In de tweede editie van het Tijdschrift voor Psychoanalyse van 2017 schreef hij het artikel **'Psychoanalyse in tijden van Jihad'**.

In het boek **'Flucht, Migration und Trauma'** zorgde hij voor het hoofdstuk **'Das First Step Program: Arbeiten mit Migrantenfamilien'**. En in **'Communicaties, jaarblad van Belgische School voor Psychoanalyse'** schreef hij het artikel **'Bespiegelingen over kinderaanalytisch werken'**.

Op 31 mei 2017 presenteerde Dirk Geldof de paper **'Vluchtelingen en superdiversiteit als uitdaging voor onderwijs'** op het expertseminarie **'Strategische verkenning Vluchtelingen en onderwijs'** van de VLOR. Samen met Patrick Meurs verzorgde hij tevens een bijdrage op de IMISCOE Annual Conference on Migration, Diversity and the City van 28 tot 30 juni in Rotterdam. Hun lezing was getiteld: **'From asylum crisis to a strength based approach of refugee families. Social work with refugees in Belgium'**.

Op het Wetenschapsfestival van Odissee-hogeschool in Brussel op 26 november 2017 verzorgde Claire Wiewauters een workshop voor kinderen en begeleiders of familieleden over de **'Tree of Life'**-methodiek en hoe die bij vluchtelingen kan toegepast worden om hen terug in contact te brengen met hun veerkracht, ook als het moeilijk gaat.

Op 4 december doceerde Patrick Meurs een gastles aan de KU Leuven over **'Radicalisering in een context van diversiteit: een psychologisch perspectief op een belangrijke maatschappelijke uitdaging'**.

In het kader van het PWO-onderzoek rond vluchtelingengezinnen, organiseerden we op 7 november de studiedag **'Trauma en veerkracht bij gevluchte kinderen en gezinnen'**, in samenwerking met het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) en het Platform Kinderen op de Vlucht. Miet Timmers nam het voorzitterschap van deze dag op zich vanuit het kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen. Claire Wiewauters en Patrick Meurs boden er workshops aan, respectievelijk over **'De "Tree of life": een krachtige methodiek in de dialoog met mensen en jongeren op de vlucht'** en over **'Familiegericht werken in de eerste opvang met het programma "First Steps"'**.

De studiedag was een enorm succes, met meer dan 200 inschrijvingen. Op 15 december stond een Franstalige versie van de studiedag op het programma: **'Trauma et résilience chez les enfants et les familles en exil'**. Ook hier waren de meer dan 200 beschikbare plaatsen snel volzet.

Diversi-Date

Het kenniscentrum werkt samen met Axcent vzw sinds september 2016 aan het project **Diversi-Date**, mogelijk gemaakt dankzij de steun van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Doel is een veilige context te creëren waarbinnen jongeren hun eigen levensbeschouwing en identiteit en die van anderen kunnen exploreren, en hierover met elkaar kunnen uitwisselen.

Een honderdtal jongeren uit het Brussels secundair onderwijs (derde graad) werden uitgenodigd op de dialoogdag Diversi-Date. De eerste editie had plaats op vrijdag 24 maart

2017. Gedurende deze dag kwam interlevensbeschouwelijke dialoog tot stand door middel van drie talentgerichte methodieken: koken, digital storytelling, en een spel. De workshops zijn mogelijk gemaakt met de actieve medewerking van diverse Brusselse organisaties en één Vlaamse: Maks vzw, Cultureghem, Jong en Van Zin, Sociaal Werk - Odisee, en Onderwijscentrum Brussel.

Weliswaar publiceerde op hun website het artikel **'Brusselse jongeren leren elkaar kennen'** naar aanleiding van Diversi-Date, op 24 maart 2017.

Op basis van de ervaringen van de dag (zowel de voorbereiding als de uitvoering van de Diversi-Date) en van de output van de jongeren schreven projectmedewerkers Alexandre Reynders, Leen De Clercq, Eline Mechels en Kathleen Emmery de publicatie: **'Diversi-Date: interlevensbeschouwelijke dialoog tussen jongeren. Praktijkids voor scholen en socio-culturele organisaties'**. Deze gids bevat heel wat materiaal die ook andere scholen of organisaties kunnen gebruiken om jongeren met elkaar in dialoog te laten gaan.

Cultuursensitieve zorg

EVA vzw, een ontwikkelingsorganisatie in Brussel, ontwierp een vernieuwend wijkzorgmodel om cultuursensitieve, kwaliteitsvolle thuiszorg te kunnen garanderen. Het kenniscentrum werd ingeschakeld om een trainingsprogramma te ontwikkelen voor verzorgenden, leidinggevend en andere medewerkers van Brusselse Nederlandstalige thuiszorgorganisaties, waarmee ze meer inzichten en vaardigheden kunnen verwerven over cultuursensitieve zorg. Birsen Taspinar ontwikkelde en begeleidde deze trainingssessies in opdracht van het kenniscentrum. Dit project **'Innovatief wijkzorgmodel op maat van een kwetsbare buurt'** kreeg de steun van het Europees Sociaal Fonds, Innovatie door exploratie en van VGC – Welzijn. Dit project werd verkozen als hét 'Zorgverhaal van het Jaar' in 2017, een prijs van de vzw Dag van de Zorg en het Rode Kruis Vlaanderen.

Op dinsdag 21 november 2017 presenteerde EVA vzw op het reflectiemoment 'Je weet niet wat je mist' de projectervaringen en nodigden zij experts uit tot een kritische reflectie. Meer dan 100 participanten waren aanwezig op deze studievoormiddag. Aan Wim Peersman en Kristien Nys werd gevraagd een kritische reflectie en voorzet voor debat te geven.

In het najaar van 2017 organiseerden we in samenwerking met Vormingscentrum Guislain drie bijscholing over cultuursensitieve zorg. Woensdag 4 oktober had de vorming 'Islamitische visies op terminaal ziek zijn en de begeleiding van moslimgezinnen bij het levenseinde' plaats; op 19 oktober ging het over 'Islamitische visies op psychiatrie en de zorg voor mensen met psychische aandoeningen'; en op 9 november was het de bijscholing: 'Paria of gezegende mens? Islamitische visies op disability en de begeleiding van moslims met een beperking'.

Gezinnen in de samenleving

3

Onderwijs

In maart werden Hans Van Crombrugge en Evelyn Morreel gevraagd voor een dubbel-interview in Klasse voor Leerkrachten, en Klasse online. Op 10 maart 2017 verscheen het online artikel **'Ouderbetrokkenheid is meer dan oudercontact'**, dat ook werd overgenomen door Knack, en in de gedrukte versie van Klasse verscheen het artikel onder de titel **'Thuisbetrokkenheid is cruciaal'**. Op 4 mei gaf Morreel tevens een lezing voor leerkrachten van de gemeentelijke basisschool in Tervuren: **'Ouders bij de les. Hoe thuisbetrokkenheid stimuleren?'**. In Libelle verscheen begin november het artikel **'Leerkrachten en ouders: waarom loopt het soms zo stroef?'** waarin Morreel geïnterviewd werd.

Beide partijen geven dus het best aan wat ze van elkaar verwachten?

Hans Van Crombrugge: “Ja. In ouderbetrokkenheid en -participatie moeten we streven naar wederkerigheid. Nu zijn ouders – enigszins onvermijdelijk – min of meer klanten van de school. Daar moet je van af, want zo betrek je ouders niet op een goede manier bij onderwijs en breng je ouders en leraren niet dichterbij elkaar.

Vandaag bepaalt één partij, de school, nog te vaak de spelregels. Oudercontacten bijvoorbeeld: amper 10 minuten op één specifieke avond, terwijl je ook samen met ouders kan afspreken hoe vaak je wil samenzitten tijdens het jaar.”

Evelyn Morreel: “In enkele scholen van het Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs zitten ouders en leraar nooit alleen aan tafel voor een gesprek. Doordat er ook andere mensen aanwezig zijn (bv. de trajectbegeleider), loopt het gesprek nooit vast op één visie op de leerling. Het kind staat er centraal, met zijn problemen en talenten.”

Hans Van Crombrugge: “Scholen moeten die dialoog met ouders structureel inbouwen. [...] Benut niet alleen de talenten van een bepaalde groep ouders, maar ook de expertise van kwetsbare ouders.”

Uit: Klasse, ‘Ouderbetrokkenheid is meer dan oudercontact’, 10 maart 2017

Hans Van Crombrugge bracht op 30 maart 2017 de lezing **'Passend onderwijs: pedagogische verkenningen'** op de Nederlandse hogeschool Driestar Educatief. Op 18 april verzorgde hij een bijscholing voor de leden van de Don Bosco Gemeenschap over **'Opvoeding en onderwijs vandaag. De pedagogische relatie'**.

Op de conferentie **'De wisselwerking tussen Personen- en Familierecht en Onderwijsrecht'** van de UHasselt op 14 september 2017 zetelde Claire Wiewauters in een panel over **'Basis en Secundair Onderwijs: wie beslist over school(net)keuze en richting? De positie van de niet-ouder?'**

Jeugdwerk

48

In eerder onderzoek brachten Kristien Nys en Evelyn Morreel de verwachtingen van ouders en hun betrokkenheid bij het jeugdwerk in kaart. In september 2017 verscheen daarover een overzichtsartikel in het Handboek Lokaal Jeugdbeleid **'Ouders en jeugdwerk: ervaringen en verwachtingen van ouders over deelname en betrokkenheid bij jeugdwerk'**. De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk baseerde zich op de bevindingen van dit onderzoek om de infofiche 'Speelplein door de bril van ouders' op te maken, die 1 december online werd gepubliceerd. Verschillende lokale jeugddiensten vroegen om de resultaten toe te lichten op een vormingsmoment voor animatoren. Ook andere organisaties, zoals Chirojeugd Vlaanderen, Kazou en de Ambrassade nemen enthousiast dit thema verder met ons op.

De bevindingen onderschrijven het belang van communicatie, informatie en beeldvorming. Ouders willen vooral gerustgesteld worden. Voor jeugdwerk gaat het erom dat vertrouwen te kunnen scheppen of zorgen en vrees van ouders weg te nemen.

Uit: Handboek Lokaal Jeugdbeleid, 'Ouders en jeugdwerk: ervaringen en verwachtingen van ouders over deelname en betrokkenheid bij jeugdwerk'

Uit de gesprekken met jeugdwerkers bleek onder meer dat ook jeugdwerkers moeilijkheden ervaren om de relatie ouders-jeugdwerk vorm te geven. Daarom startten Morreel en Nys in 2015 het PWO-project **'Jeugdwerk en ouders'** op, samen met Karla Van Leeuwen van de Onderzoekseenheid Gezins- en Orthopedagogiek (KU Leuven). Doel was een ondersteuningstool te ontwikkelen die organisaties helpt om zicht te krijgen op de wijze waarop de relatie ouders-jeugdwerk in hun organisatie al dan niet vorm krijgt. De tool kan ook helpen om (verder) op een constructieve manier die relatie te ontwikkelen en hier maximaal op in te zetten.

Morreel en Nys organiseerden in het voorjaar van 2017 verschillende rondetafelgesprekken met jeugd(bege)leiders, -animatoren en -werkers om een voorlopige tool uit te testen. Op 3 oktober 2017, tijdens het Nederlandse congres 'De belofte van de jeugd' gaf Morreel de workshop 'Ouders en hun rol in de vrijetijdsbesteding van het kind. Jeugdwerk als onderhandelingsruimte over opvoeding bevraagd'.

Evelyn Morreel begeleidde samen met Kristien Nys een sessie **'(H)erken (kans)armoede'** op de Dag van de Armoede 17 oktober. 22 studenten van Odisee bediscussieerden armoedekloven, oefenden in perspectiefverbreding en bedachten hoe jeugdwerkers en -organisaties zich op de bekommernissen van mensen in armoede kunnen afstemmen.

© Pauline Poelmans

Op 28 november 2017 had het **Reflectiemoment 'Jeugdwerk en ouders'** plaats waar de ondersteuningstool verder vorm kreeg. 28 deelnemers schreven zich hiervoor in, uit zowel jaar-, vakantie- als speelpleinwerking, en andere organisaties.

“ Jeugdwerkorganisaties reageren bijzonder enthousiast over de ontwerpversie van de ondersteuningstool. Tijdens de verschillende voorstellingsmomenten bij diverse jeugdwerkorganisaties het afgelopen jaar, ontvingen we veel positieve reacties. Meer nog, liefst twintig jeugdwerkorganisaties willen (verder) meeschrijven of nalezen en zestien jeugdwerkorganisaties meldden zich aan om de ondersteuningstool in hun jeugdwerking te testen. De bevindingen van de bevestigingen van ouders en jeugdwerkers die aan de ontwikkeling van de ondersteuningstool vooraf ging, zullen op die manier niet alleen in onderzoeksrapporten te raadplegen zijn, maar zullen ook een praktische vertaalslag voor en door het jeugdwerk krijgen.”

Evelyn Morreel & Kristien Nys

Gezinsbeleid

Ieder jaar werkt het kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen aan een overzicht van het beleid ten aanzien van gezinnen en dit op verschillende niveaus. Voor een van de beleidsdomeinen maken we steeds een diepgaandere analyse. De resultaten worden gepubliceerd en stellen we telkens voor op de Internationale Dag van het Gezin op 15 mei.

Voor de editie van 2017 focusten we ons op het concept 'gezin', dat constant in beweging is, en hoe het beleid kan inspelen op die voortdurende evolutie. Wij legden deze vraag voor aan academici, belangengroepen, hulpverleners en beleidsvoerders. Het resultaat vind je in het boek **'Gezin in Vlaanderen 2.0. Over het eigene aan gezinnen'**, onder redactie van Dirk Luyten, Hans Van Crombrugge en Kathleen Emmery. Het boek werd voorgesteld op de gelijknamige studiedag op 15 mei 2017.

Voorafgaand aan de boekvoorstelling schreven de drie redacteurs een opiniestuk voor Sociaal.Net, dat op 8 mei 2017 werd gepubliceerd: **'Het gezin is dood. Leve de gezinnen. Mensenrechten als kader voor gezinsbeleid'**.

Vanuit het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen pleiten wij voor een expliciet gezinsbeleid. Een beleid dat de maatschappelijke waarde van gezinnen en hun bijdrage aan de samenleving benoemt en ondersteunt.

We gaan in tegen wat we omschrijven als post-gezinsbeleid. Zo'n beleid neemt maatregelen, zonder het gezin te definiëren. Opvang, informele zorg en opvoeding, worden losgekoppeld van gezinsvormen. De doelgroep zijn dan mantelzorgers, opvoeders, de context of het ondersteunend netwerk.

Gezinsrelaties kan men evenwel niet zomaar gelijkstellen met contextuele netwerken en informele zorgrelaties. Daarom moeten lichte en sterke netwerken van elkaar onderscheiden worden.

Gezinnen zijn geen lichte gemeenschappen, het zijn sterke netwerken ook al zijn ze vloeibaarder, dynamisch en flexibel geworden. Mede omwille van die paradoxale situatie van gezinnen menen we dat een expliciet gezinsbeleid noodzakelijk blijft.

Uit: Sociaal.Net, 'Het gezin is dood', 8 mei 2017

Inleiding

1. Wat is gezin? Probleemstelling en situering.
Dirk Luyten, Hans Van Crombrugge en Kathleen Emmery

Deel 1. Een halve eeuw gezin in Vlaanderen

2. Vijftig jaar evolutie van huishoudens in Vlaanderen.
Edith Lodewijckx en Dirk Luyten
3. Evolutie van partnerschap en ouderschap in Vlaanderen.
Martine Corijn
4. Maatschappij, gezinspolitiek en familierecht.
Dirk Luyten en Sven Eggermont

Deel 2. Wat is het eigene aan gezin?

5. 'Het blijft toch familie'. Nadenken over wat eigen is aan gezin vanuit het perspectief van de familieband.
Petruschka Schaafsma
6. Liefde en tijd in partnerrelaties – inspiratie voor een (toekomstgericht) gezinsbeleid.
Joris Dewispelaere
7. De familie als patiënt? Ethische vragen bij het niet communiceren van genetische informatie binnen families.
Adelheid Rigo en Johan Stuy

8. Gezinsbeleid en de rechten van het kind.
Hans Van Crombrugge en Bruno Vanobbergen

9. Het gezin als pedagogische situ-atie.
Philippe Noens en Stefan Ramaekers

10. Een intersectionale kijk op familiale geschillen in Belgische moslimgezinnen. Welke implicaties voor een emancipatorisch gezinsbeleid?
Kim Lecoyer

11. Refamilization? Over de betekenis van de nieuwe zorgideologie voor netwerk, gezin en familie.
Wim Dekker

Deel 3. Uitdagingen voor gezinsbeleid vandaag en morgen.

12. Meningen over gezin en gezinsbeleid
Anne Adé, met bijdragen door Katrien Verhegge; Mieke Vogels; Kurt De Backer; Robert Crivit; Lutgard Vrints; Linde Decorte; Redouane Ben Driss; Gily Coene; Catherine Ongenae; Jeroen Borghs; Greet Ramon; Tine Maenhout; Karl Brabants en Wilfried Meulenbergs.

Besluit

13. Tot besluit.
Dirk Luyten, Hans Van Crombrugge en Kathleen Emmery

Op de studiedag op 15 mei kregen de tachtig deelnemers onder meer een lezing door Hans Van Crombrugge te horen, 'Het eigene van gezinnen: gezinswetenschappelijke reflecties', en een presentatie door Dirk Luyten: 'Uitdagingen voor het gezinsbeleid van vandaag en morgen'.

Op 15 mei zelf, de Internationale Dag van het Gezin, berichtte Belga over de publicatie. Verschillende media volgden algauw. Het Nieuwsblad kopte op 15 mei 2017: 'Het gaat niet goed met het huwelijk in ons land, zo blijkt uit enkele opvallende cijfers'. Bart Eeckhout van De Morgen wijdde zijn opiniestuk die dag aan het thema onder de titel 'Nieuwe gezinsvormen leiden ook tot nieuwe discriminaties'. Weliswaar publiceerde het artikel 'Het gezin is dood, leve de gezinnen'.

Naar aanleiding van een klacht van sp.a over de verdeling van sociale en fiscale voordelen na echtscheiding, publiceerde De Morgen op 15 mei 2017 ook enkele gegevens uit het boek in het artikel 'Ex-partners fiscaal gediscrimineerd bij co-ouderschap'.

Dirk Luyten was één van de actualiteitsgasten op de talkshow Gert Late Night op 15 mei 2017, waar hij het had over hedendaagse gezinsvormen.

In de Metro van 16 mei 2017 verscheen het artikel 'Helft van de gezinnen bestaat nog uit gehuwde partners'. Het Nieuwsblad publiceerde het artikel '1970 versus nu: hét Vlaamse gezin bestaat niet meer' op 16 mei, en in Het Laatste Nieuws verscheen het artikel 'Hét gezin bestaat niet meer'.

Visie interviewde Dirk Luyten ten slotte nog voor het artikel 'Huwelijksgezin niet langer hoeksteen samenleving. Onderzoek naar gezinnen in Vlaanderen van 1970 tot nu' dat op 16 juni verscheen.

In de eerste editie van 2017 van het tijdschrift Migration Letters publiceerde Kim Lecoyer het artikel **'Belgian Muslim Women Navigating through Transnational Social Spaces with regard to Marriage Conclusion'**.

Nieuwe medewerkster Elisabeth Adriaens zal mee het onderzoeksthema gezinsbeleid en de databank gezinsbeleid.hig.be opvolgen. Van haar hand verscheen op 27 september 2017 het artikel **'Blind (ver)trouwen'** in de Juristenkrant. In het in oktober gepubliceerde boek **'Notariële actualiteit 2016-2017'** schreef zij bovendien het hoofdstuk **'De digitale nalatenschap: de erfrechtelijke grens tussen offline en online realiteit in de schemerzone?'**.

“ Op 15 mei vieren de Verenigde Naties de Internationale Dag van het Gezin. Sinds 1997 speelt het kenniscentrum daarop in met een jaarlijkse publicatie en studiedag. In 2017 bestudeerden we hoe gezinnen de laatste vijftig jaar evolueerden. Dat deden we samen met academici, hulpverleners en middenveldorganisaties. Het resultaat was het boek **'Het gezin in Vlaanderen 2.0. Over het eigene van gezinnen en gezinsbeleid'**. Dertig auteurs maakten er een veelkleurig portret vol uitdagingen en kansen van. Van een teloorgang van het gezin blijkt geen sprake, wel van een evolutie van het gezin naar een veelheid van gezinnen. Op de Internationale Dag van het Gezin stelden we het boek op een studiedag voor. Dat was voor mij hét hoogtepunt van 2017.”

Dirk Luyten

Wonen

Naar aanleiding van voorgaand onderzoek over nieuwe samenlevingsvormen en de mate waarin de woningmarkt en het woonbeleid daarop aangepast zijn, werd Dirk Luyten uitgenodigd voor een interview in het Radio 1-programma Hautekiet op 18 januari 2017.

Hij schreef ook een boekbespreking van **'Het gemankeerde (t)huis. Een visuele antropologie over de woonpraktijken van ouderen in Brussel'**, die op 17 februari 2017 werd gepubliceerd op Sociaal.Net. Op 20 april was de auteur van die publicatie, Isabelle Makay, te gast op de Middagsessie **'Het gemankeerde (t)huis'** op onze campus. Hieraan werd een panelgesprek gekoppeld waaraan ook Dirk Luyten deelnam.

In het boek 'Met inzicht ruimtelijk plannen en vergunnen' van redacteurs Bernard Hubeau en Guy Vloebergh dat in 2017 uitkwam, schreef Dirk Luyten het hoofdstuk 'Wonen'. Voor kinderen en jongeren stelde hij daarnaast zijn expertise ter beschikking voor de sinds september 2017 vernieuwde versie van de **Jongerengids**, waarin ook informatie over wonen werd opgenomen.

Onder één dak wonen met je volwassen kinderen, voor steeds meer gezinnen is dit – al dan niet tijdelijk – de beste oplossing. Maar hoe pak je dat best aan? Op 10 maart 2017 gaf Miet Timmers de bijscholing 'Generaties onder één dak: hoe blijft het gezellig?!'.

Over intergenerationele intelligentie bood Miet Timmers een driedaagse vorming van 5 tot 7 september aan onder de titel **'Generationlab'**, voor een internationale groep deelnemers. Het Generationlab werd georganiseerd door Christelijke Hogescholen Windesheim in Zwolle. In opvolging van het Generationlab ontwikkelde ze nog een korte video om de Deense studenten van University College Lillebaelt in Odense te introduceren in de concepten van **'Generational Intelligence'**.

Op maandag 23 oktober was zij te gast in het Radio 1-programma **'De Bende van Annemie'** om een antwoord te formuleren op de vraag: **'Is kangoeroewonen een goed alternatief voor een verblijf in een woonzorgcentrum?'**.

Maatschappelijk ondernemerschap

Joris Dewispelaere startte afgelopen jaar in het kader van maatschappelijk ondernemerschap een project 'Visie, missie en methodieken van De Stuyverij'. Het doel is een boek uit te geven dat mensen, organisaties en beleid inspireert.

“Verschillende initiatieven van De Stuyverij in Kortrijk, bijvoorbeeld de 'broedplekken', krijgen veel weerklank. Dat zijn co-werklabs en groeitrajecten waarin mensen zich thuis kunnen voelen en dichter bij zichzelf komen, omringd door family. Zo vinden ze hun weg naar nieuwe zingeving en initiatieven gericht op (zelfbedruipend) ondernemen. Via vorming wordt de werkwijze breed gedissemineerd naar organisaties en overheid. Het bekendste project dat uit zo'n broedplek ontstond, is Cokido, een platform voor beurtrollen in kinderopvang. Het is fijn om nu met De Stuyverij te kunnen samenwerken.”

Joris Dewispelaere

Partnerrelaties

4

Donderdag Date-dag

Vlaams minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Jo Vandeuren lanceerde op 20 oktober 2016 de relatie-ondersteunende campagne 'Donderdag date-dag'. Kathleen Emmery zat in de stuurgroep die deze campagne adviseerde. Samen met Ellen Van Houdenhove begeleidde zij gedurende het academiejaar 2016-2017 een projectgroep in het tweede jaar van de bachelor Gezinswetenschappen, om te onderzoeken hoe deze campagne in Vlaanderen ontvangen wordt. Het onderzoeksrapport **Beleving campagne 'Maak van donderdag date-dag en blijf ook met je partner de beste vrienden'** werd door Emmery en Van Houdenhove op 13 juni 2017 gepubliceerd.

Op 13 juni stelden studenten Gezinswetenschappen de resultaten van hun onderzoek voor naar de beleving van de campagne 'Maak van donderdag date-dag en blijf ook met je partner de beste vrienden'.

De studenten werkten mee aan de opbouw en de afname van een online vragenlijst. We konden op die manier 520 respondenten bereiken. Nadien werkten studenten in subgroepen een thema over partnerrelaties verder uit. Op de laatste lesdag van het vak Projectonderwijs II, onder de noemer 'Campus HIG pakt uit', presenteerden de studenten met veel enthousiasme, en elk met zijn eigen talent, het eindresultaat. Met trots sloten we een fijn projectjaar af.

Kathleen Emmery

Dringend tijd om de afstand tussen jullie te verkleinen?

Vlaanderen
in beweging samenleving

Meer tips en info:
TUDVOORIERELATIE.BE

Op 3 juli 2017 publiceerde Hans Van Crombrugge zijn opinie 'Geen betere relaties met Donderdag Date-dag' op Sociaal.Net. Het Nieuwsblad citeerde hem voor het artikel 'Expert heeft verrassend alternatief voor vervolg op campagne "Donderdag Date-dag"' dat op 5 juli verscheen.

Kathleen Emmery publiceerde op 17 oktober 2017 het analyse-stuk 'Maak tijd voor je partner' op Sociaal.Net, waarin de bevindingen van het belevingsonderzoek worden toegelicht. Op 19 oktober lanceerde de Vlaamse overheid de vervolgcampagne, die meer aandacht besteedt aan wat te doen als het misloopt.

Om relatieproblemen bespreekbaar te maken, is er meer nodig dan een campagne. In ons belevingsonderzoek zagen we dat slechts een beperkt aantal mensen de campagne bespreken met hun partner of met anderen. Het ging bovendien om een campagne met een niet-problematisch karakter, met als idee om koppels met een positieve boodschap een duwtje in de rug te geven.

In de vervolgcampagne komt meer aandacht voor het aanreiken van tips en tools over relatiemoeilijkheden. Het zou interessant zijn om na te gaan of mensen die het moeilijk vinden om relatiemoeilijkheden met hun partner te bespreken, hiermee zelf aan de slag kunnen.

De campagne spoort aan om relaties te bespreken met het informele netwerk en met nabije professionals. Zo stelt de minister voor om te onderzoeken of een aanbod relatieondersteuning kan aansluiten bij de Huizen van het Kind. Ook professionals zoals leerkrachten, artsen en advocaten moeten gesensibiliseerd worden over relatieproblemen.

We vragen ons af in welke mate vrienden, familie en de genoemde professionals zich competent voelen om eventuele relatieproblemen te bespreken. Mogelijk is er nog gespreks- en handelingsverlegenheid.

Uit: Sociaal.Net, 'Maak tijd voor je partner', 17 oktober 2017

Liefde en seksualiteit

64

In De Standaard van 4 februari 2017 reageerden Koen Baeten en Kathleen Emmery op de vraag: zijn kinderen een verbetering of een bedreiging voor je partnerrelatie? Ze werden geïnterviewd voor het artikel 'En ze leefden nog lang en minder gelukkig'.

Aan het centrum ETHU van de VUB bood Koen Baeten een gastcollege aan over 'De relationele ethiek van Axel Honneth in moraalfilosofisch perspectief' op 24 februari 2017. Tele-Onthaal West-Vlaanderen vroeg hem een vorming aan te bieden op 28 maart over 'Relaties in tijden van internet', en aan de Thomas More-hogeschool verzorgde hij een gastcollege over 'Genderdysforie/transseksualiteit' op 25 april. Op het online platform MagaZijn verscheen in mei een interview met Baeten over transgenders: 'Gender kent een breder spectrum dan man of vrouw'. De Standaard interviewde hem voor het 'Essay: Hebben wij recht op seks?' dat op 26 augustus gepubliceerd werd.

In Tertio verscheen op 3 mei 2017 het artikel 'Lessons in love: "Engagement waarmaken, dat is pas liefde"', waarin Hans Van Crombrughe het over relationele en seksuele vorming heeft.

» »

“Tussen liefdespartners blijven stevast verschillen bestaan die zij – wat misschien negatief overkomt – gewoon dienen uit te houden. Seksuoloog Alfons Vansteenwegen beklemtoont terecht dat liefde een werkwoord is. Prille verliefdheid werkt prikkelend en voelt als de lente, maar een duurzame relatie blijft interessanter. Dergelijke ware liefde impliceert je engagement ‘waarmaken’, dankzij trouw en blijvende inzet.”

Uit: Tertio, ‘Lessons in love’, 3 mei 2017

Voor de publicatie ‘Het Gezin in Vlaanderen 2.0’ van redacteurs Luyten, Emmery en Van Crombrugge schreef Joris Dewispelaere de bijdrage: ‘Liefde en tijd in partnerrelaties: Inspiratie voor een toekomstgericht (gezins) beleid’. Hij bespreekt daarin hoe de vele facetten van liefde en het ‘schenken van tijd’ uitgangspunten kunnen worden voor toekomstig gezinsbeleid; en hoe dit op zijn beurt richtinggevend zou moeten zijn voor het bredere (en in het bijzonder het economische) beleid.

» »

Ellen Van Houdenhove werd geïnterviewd door Charlie Magazine voor de reportage ‘Seks gaat niet altijd op rust’ die op 25 juli 2017 werd gepubliceerd.

Eén van de belangrijkste redenen waarom intimiteit in woonzorgcentra maar moeilijk bespreekbaar blijft, is het gebrek aan beleid. In Vlaanderen bestaat er voor woonzorgcentra enkel beleid voor repressie van seksueel grensoverschrijdend gedrag, maar niet voor plezier. Het resultaat is dat amper 12 procent van alle woonzorgcentra richtlijnen op papier heeft over seks en intimiteit. Dat is te weinig.

Ellen Van Houdenhove, opleidingshoofd gezinswetenschappen en psychosociale gerontologie bij de Hogeschool Odisee verduidelijkt. “Wetgeving kan een gamechanger zijn. Elk woonzorgcentrum heeft een kwaliteitsbeleid waarin vooropstaat dat de kwaliteit van leven en het welzijn van de ouderen moet worden gestimuleerd. Seks en intimiteit hoort daarbij. Dat mag gerust een wettelijke verplichting worden.”

Uit: Charlie Magazine, ‘Seks gaat niet altijd op rust’, 25 juli 2017

5

Zingeving en ethiek

Aan de masteropleiding Wijsbegeerte van de VUB doceerde Koen Baeten op 24 januari 2017 het gastcollege **'Iemand zien staan in tijden van geweld'**. Op 2 maart werd Adelheid Rigo uitgenodigd een gastcollege te doceren aan dezelfde opleiding, onder de titel **'Het principisme, een gevestigde methode?'**.

Op 17 maart bood Adelheid Rigo de bijscholing **'Ethiek en begin van leven. De ethische problemen bij de toenemende technologische mogelijkheden van prenatale screening en diagnostiek'** aan. Deze bijscholing vond plaats op Odisee campus Waas en richtte zich in eerste instantie tot studenten Vroedkunde van Odisee, maar ook elf externe geïnteresseerden schreven zich in.

Op 14 juni kwam Tertio uit met een interview met Adelheid Rigo en Johan Stuy over genetische testen en de vraag **'Hebben we het recht om niet te weten?'**. Dit naar aanleiding van hun hoofdstuk **'Familie als patiënt'**

Ethische vragen bij het niet-communiceren van genetische informatie binnen families', in het boek **'Gezin in Vlaanderen 2.0'** van redacteurs Dirk Luyten, Hans Van Crombrugge en Kathleen Emmerly.

Rigo en Stuy reisden eveneens samen af naar de EACME (European Association of Centres of Medical Ethics) Annual Conference van 7 tot 9 september, in Barcelona, waar ze hun paper presenteerden: **'An ethical dilemma in communicating genetic information in families: respect for autonomy and privacy in conflict with beneficence and nonmaleficence'**.

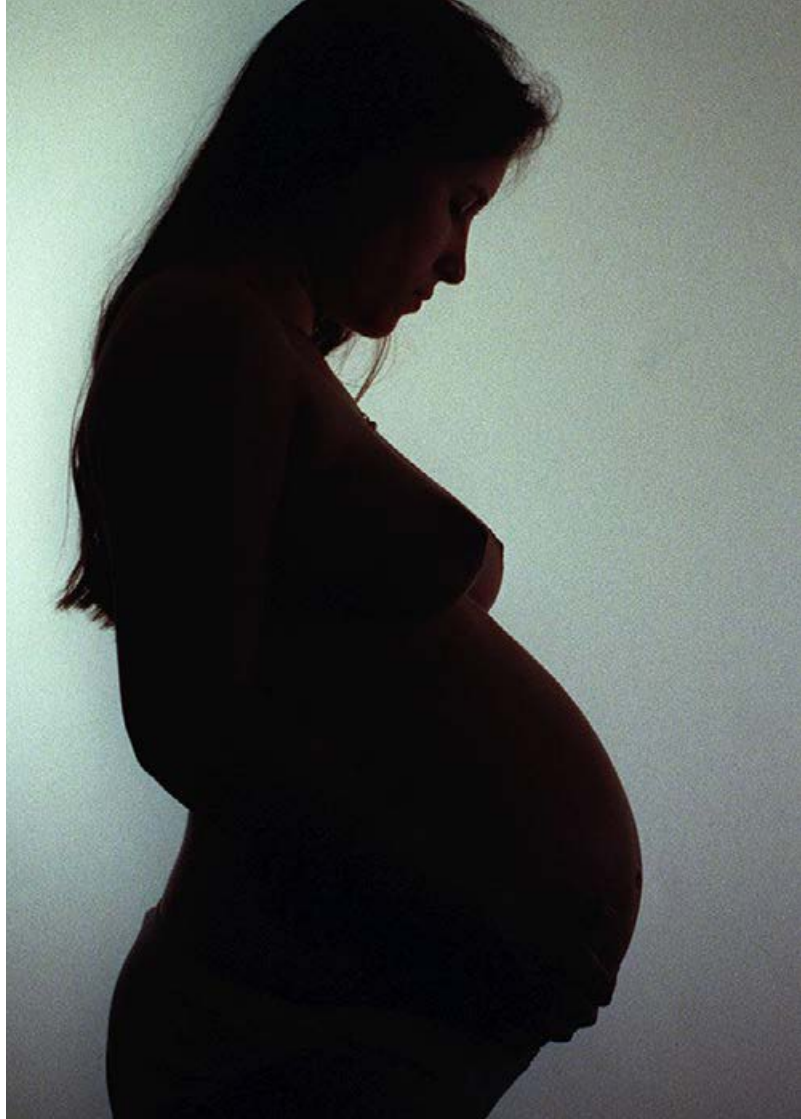

De jaarlijkse EACME (European Association of Centres of Medical Ethics) conferentie over 'Values in Conflict' vond in 2017 plaats in het 'Teaching Department of the Borja Institute of Bioethics' in Barcelona. Samen met Johan Stuy gaf ik er een presentatie over het ethisch dilemma waarbij de individuele patiënt weigert bloedverwanten in te lichten over het genetisch risico in de familie. Dat was voor mij zonder twijfel hét hoogtepunt van 2017!

Adelheid Rigo

In MagaZijn, een online tijdschrift over zingeving, verscheen in december een dossier inzake NIPT (Niet-Invasieve Prenatale Test). In het artikel **'NIP-test mag geen verplichting worden'** werd Adelheid Rigo geïnterviewd over de pro's en contra's van de test; en in het artikel **'Islam en NIPT'** werd de visie van Kim Lecoyer als islamoloog gevraagd.

“Er komen steeds meer vragen over de grenzen van de autonomie en keuzevrijheid van ouders. De evolutie van de medische technologie kan de idee versterken dat een zwangerschap beheersbaar is. Een afwijkende uitkomst ziet men dan als een falen of een gebrek. In dit denkkader ervaren sommigen het als onrechtvaardig om een kind met een beperking ter wereld te laten komen. Ze vinden dat je dit had kunnen vermijden door prenatale testen, gevolgd door een medische abortus. NIPT als een veilige techniek voor de moeder en het toekomstige kind laat zich makkelijk opnemen in deze manier van redeneren.

Vroeger schreven mensen de geboorte van een kind met een afwijking toe aan het toeval of aan de natuur. Vandaag biedt de medische techniek mogelijkheden om het risico hierop te beperken. Sommige filosofen menen dat technologische mogelijkheden, onafhankelijk van onze wil, een eigen leven gaan leiden. Zij worden vanzelfsprekend en oefenen daardoor een ondoorzichtig en verplichtend appel uit op zwangere vrouwen.

Die tendens moeten we expliciet en sterk bewaken. Deze technologische imperatief kan de waarden van de maatschappij diepgaand beïnvloeden. Prenatale screening en diagnostiek kunnen een impliciete waarde worden, de juiste weg die zwangere vrouwen moeten bewandelen. Dat kan vrouwen hinderen in hun vrijheid om al dan niet gebruik te maken van deze medische technologie.”

Uit: MagaZijn, ‘NIP-test mag geen verplichting worden’, december 2017

Kwetsbare gezinnen

6

Netwerkversterking van kwetsbare doelgroepen

Sinds 2015 is het kenniscentrum betrokken in het project **'L.link. Actief netwerkgericht werken voor mensen met een beperking'**. Dit onderzoeksproject gaat op zoek naar methoden om organisaties en personen te helpen groeien naar meer en betere sociale netwerken in functie van inclusie. De professionals die in organisaties de menselijke link zijn tussen cliënt en bredere context vervullen een sleutelrol. Projectleider Joris Van Puyenbroeck werkt samen met Inge Verhaegen, Els Vos, Lieven Fierens (Odisee, Orthopedagogie) en sinds 2017 met Margarita Wilson. Op het ISED-seminarie (Institute for the study of education and human development) op 6-7 juni 2017 in Leuven gaf Joris namens het onderzoeksteam een presentatie over L.link aan collega-onderzoekers uit Nederland en Vlaanderen: **'L.link: Actief netwerkgericht werken voor mensen met een beperking meten van sociaal kapitaal via inclusieweb'**.

Als een uitloper van het project 'Inclusieve woonzorgoplossingen voor mensen met een handicap' schreef Van Puyenbroeck het artikel 'Wie zorgt er voor mijn gehandicapt kind? Ouders werken zelf oplossingen uit' voor Sociaal.Net, waarin hij Nadia Quintens, oprichtster van een ouderinitiatief, interviewde. Het artikel verscheen op 2 maart 2017.

Op een studiedag van Gezin en Handicap (KVG) over 'Kwaliteitsvol ouder worden met een verstandelijke handicap' op 18 mei verzorgde Van Puyenbroeck de keynote-lezing 'Zorgen voor later'. Rond dit thema werkt hij mee aan onderzoek dat loopt aan de onderzoeksgroep Gezins- en Orthopedagogiek van de KU Leuven en de faculteit Mens en Welzijn van de HoGent.

Sociaal.Net publiceerde op 2 december een analysestuk van Imane Kostet, Joris Van Puyenbroeck, Elke Emmers en Claudia Claes: 'Hoe beleven personen met een handicap persoonsvolgende financiering? Hoge verwachtingen, financiële zorgen'. Dezelfde dag verscheen het artikel 'Revolutie binnen de zorg, maar applaus blijft uit' in De Morgen, waarin Joris Van Puyenbroeck geïnterviewd werd: "Die [signalen] zijn toch wel verontrustend. Het grote gejuich blijft uit. Terwijl we op termijn toch wel van plan zijn om bijvoorbeeld de geestelijke gezondheidszorg of jeugdzorg op deze manier aan te pakken."

Door te filteren op minstens een vermoeden van handicap, verkregen we een relatief grote steekproef van mensen die in principe wel op de hoogte dienen te zijn van het nieuwe VAPH-aanbod en de mogelijkheden van persoonsvolgende financiering. [Maar dat bleek niet altijd het geval te zijn.]

Persoonsvolgende financiering kan enkel slagen indien de doelgroep op basis van de juiste informatie keuzes maakt. De vastgestelde hiaten in kennis zijn daarom problematisch. De verklaring moet gezocht worden in een nog steeds te beperkte beschikbaarheid en toegankelijkheid van informatie, ondanks alle initiatieven van VAPH en partners op het veld. [...]

Ongeveer de helft van de bevroegde mensen maakt nog geen gebruik van VAPH-diensten en voorzieningen. Met een relatief grote groep gediplomeerden en een kleine groep mensen met een verstandelijke handicap, zijn de meest kwetsbare personen nog ondervertegenwoordigd in deze steekproef. We kunnen voorzichtig stellen dat de zorgen zoals hierboven beschreven in werkelijkheid wellicht nog groter zullen zijn.

Uit: Sociaal.Net, 'Hoe beleven personen met een handicap persoonsvolgende financiering?', 2 december 2017

Een hoogtepunt voor mezelf in 2017 was een artikel dat ik met Imane Kostet en andere collega's publiceerde op Sociaal.Net rond de beleving van betaalbaarheid en persoonsvolgende financiering in de zorg voor mensen met een handicap. De Vlaamse Vereniging voor Personen met een Handicap (VFG) gaf ons de opdracht te rapporteren over deze 'baseline'-meting bij 180 mensen met een handicap. Hoewel de resultaten rond betaalbaarheid van medische zorg zorgwekkend zijn, kon VFG de media warm maken voor deze alarmsignalen en was het onderzoek een bron voor parlementaire vragen. Dergelijke maatschappelijke impact bereiken werkt heel motiverend!

Joris Van Puyenbroeck

Joris Van Puyenbroeck en Imane Kostet werken ook sinds 2017 samen aan het project **'Persoonlijke netwerkversterking bij mensen in armoede'**, met Kristien Nys en Inge Verhaegen. Het onderzoek gebeurde in opdracht van minister Liesbeth Homans en werd opgevolgd door het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Het rapport onderscheidt zeven werkmodellen van persoonlijke netwerkversterking. Samen met ervarings- en praktijkdeskundigen zijn sterktes, zwaktes en randvoorwaarden voor deze modellen in kaart gebracht. In de opvolging van dit project wordt aandacht besteed aan vorming en de wijze waarop professionals kunnen ondersteund worden bij het inzetten op netwerkversterkende methodieken.

Zorg- en dienstverlening

AADITI vzw, het expertisecentrum voor seksualiteit en intimiteitszorg voor mensen met een beperking en ouderen, wil seksualiteit voor deze kwetsbare groepen uit de taboesfeer halen, met vormingen, publicaties, lezingen en een tentoonstelling. Op 24 oktober 2017 organiseerde Gerd De Clerck een lunchlezing '**Seksualiteit en handicap**', en deze tentoonstelling door Aditi vzw op de campus Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, voor studenten, medewerkers en bezoekers.

75

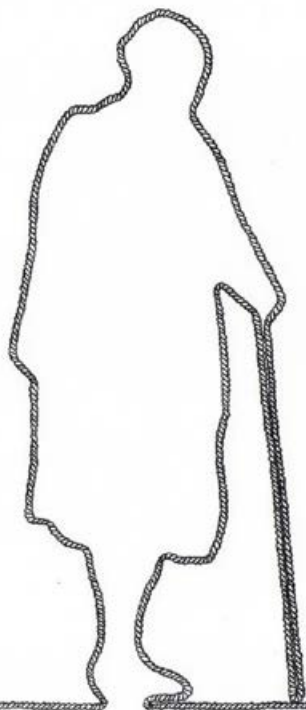

Een hoogtepunt in 2017 was absoluut de lunchlezing van vzw Aditi, het expertisecentrum voor seksualiteit en intimiteitszorg voor mensen met een beperking en ouderen. Een van de initiatiefnemers, Steven De Weirdt kwam op 24 oktober vertellen over de aanpak en de ervaringen van de organisatie. Aditi vzw vertrekt vanuit de visie dat alle mensen het recht hebben om hun seksualiteit zelf in te vullen. Maar liefst 70% (!) van personen met een handicap krijgt te maken met seksueel grensoverschrijdend gedrag, vaak als slachtoffer, soms ook als dader. Iedereen was erg onder de indruk van het zinvolle bestaan van de organisatie.

Gerd De Clerck

Op 17 november organiseerden we op onze campus de studiedag **'Met de handen in het haar'**. 219 professionele hulpverleners, mantelzorgers en andere geïnteresseerden in de ouderenzorg schreven zich in. Aanleiding was de publicatie van het boek 'Beter in team. Een leidraad voor de begeleiding van teams in de ouderenzorg' van Lies Van Assche, met medewerking van docent in Psychosociale Gerontologie Luc Van de Ven.

Thuislozenzorg

De vzw Beschut heeft een geschiedenis van veertig jaar in de thuislozenzorg in Brussel. Op basis van een historisch onderzoek wilde deze organisatie en de voorzieningen die ze ondersteunt, bekijken waar ze vandaag staan en welke weg ze in de toekomst willen inslaan. Voor het historisch onderzoek deden zij beroep op Lut Verstappen; het proces van standpuntbepaling werd begeleid door Joris Van Puyenbroeck. Het resultaat is te lezen in de publicatie **'Thuis in de stad - Thuislozenzorg op maat en in vertrouwen'**, die op 30 maart 2017 werd voorgesteld in De Markten te Brussel.

Diezelfde dag verscheen op Sociaal.Net het opiniestuk **'Begeleidingstermijn voor thuislozen negeert realiteit. Brusselse organisaties pleiten voor trajecten op maat'**, van de hand van Verstappen, Van Puyenbroeck en Jo Geysen.

Op 30 april 2017 mocht ik 'mijn' boek voorstellen. 'Thuis in de stad' vertelt de geschiedenis van enkele pioniers in de thuislozenzorg in Brussel en hun visie op de toekomst. Het boek is een eerbetoon aan hulpverleners die koppig blijven werken aan kleinschalige, respectvolle opvang van de meest kwetsbare armen. Kan een boek actueler zijn in een jaar waarin gebleken is dat het geld voor de grootschalige noodhulp in Brussel, die elk jaar meer geld kreeg, aan rijke vingers bleef plakken? Een voordeel was dat, in de nasleep van het Samusocial-schandaal, duurzame hulpverlening weer iets meer waardering kreeg. Ik ben fier dat ik daar mocht toe bijdragen.

Lut Verstappen

vzw **BESCHUT**

THUIS IN DE STAD

Thuislozenzorg op maat
en in vertrouwen

De thuislozenzorg die vzw Beschut wil stimuleren, verwijst niet, maar volgt. Waar de thuisloze kan en wil gaan, daar gaat hun begeleiding (in) mee. In de loop van hun geschiedenis bewogen zij in Brussel hemel en aarde om flexibele én structurele antwoorden te vinden op woon- en ondersteuningsbehoeftes van thuisloze mannen en vrouwen, jongeren en gezinnen, Belgen en asielzoekers.

Steeds vonden zij nieuwe begeleidingsformules. Vaak mondden die uit in zelfstandige organisaties, waarmee vervolgens een sterke band bleef bestaan. De medewerkers van deze voorzieningen staan nog voortdurend met elkaar in contact en vullen elkaars werking aan. Het netwerk dat ze opgebouwd hebben, is als een stad in de stad. Thuislozen vinden er de weg naar een antwoord op maat van hun materiële en psychosociale noden. Ze vinden er veiligheid en rust.

Het resultaat is een ondersteuning, niet dwingend of verstikkend, maar die wel op vraag langdurig beschikbaar wil blijven. Hier schrijft men trage verhalen van kleine verworvenheden, stappen naar stabiliteit, naar vertrouwen.

Uit: Sociaal.Net, 'Begeleidingstermijn voor thuislozen negeert realiteit', 30 maart 2017

Professionalisering

7

Dankzij de steun van het Europees Sociaal Fonds (ESF) konden we in 2017 van start gaan met een onderzoeksproject in het kader van de oproep 'Levenslang leren in het hoger onderwijs'. In dit project werken we aan **'Coaching van kwetsbare studenten'**. Onder leiding van Alexandre Reynders werken André Raemdonck, Ruben Debusschere en Carine Van Ighem een driedaags coachingprogramma uit, in samenwerking met nationale en internationale partners.

In september gingen de onderzoekers van start met een eerste test van het programma, waaraan studenten Gezinswetenschappen konden deelnemen.

“ In september 2017 organiseerden we met ons team het coachingprogramma ‘Stevig uit de startblokken’ voor startende studenten in het volwassenentraject van de opleiding Gezinswetenschappen. Vanuit een krachtgerichte benadering zetten we in op sterktes en hulpbronnen om met nog meer vertrouwen aan de opleiding te kunnen beginnen. De sessies werden goed onthaald door de deelnemers en daarbij is het vooral mooi om te zien hoe het groepsgevoel ook na afloop van het coachingprogramma blijft leven. Daarnaast zorgde samenwerking met medewerkers, nationale en internationale partners en hun inbreng van andere perspectieven en benaderingen ook voor interessante leermomenten.”

Ruben Debusschere
André Raemdonck
& Carine Van Ighem

Op de Onderwijsdag van Odisee, Karel de Grote-hogeschool, en Hogeschool Rotterdam op 13 januari 2017 verzorgde Hans Van Crombrugge de sessie ‘Niets is zo zwijgzaam als het vanzelfsprekende. Methoden van “pro-actief” pluralisme’. Sinds 2015 is hij betrokken bij het project ‘Professionele identiteit en normatieve professionalisering van de gezinswetenschapper’, samen met Ruben Debusschere.

Tijdens het event ‘Vouwlijnen. Dé studienamiddag persoonsvorming’ van de Associatie KU Leuven verzorgde Van Crombrugge de parallelsessie ‘Aandacht voor grondhoudingen, talenten en zingeving’ op 9 februari 2017, waarbij hij beargumenteerde dat aandacht voor talent en zingeving de rode draad vormt om de persoonlijke en professionele identiteit te verbinden. Op de onderwijsdialoogdag ‘Traditie en toekomst van vorming als mens, burger en professional’ van UCSIA op 17 mei bood Van Crombrugge een uiteenzetting aan over ‘Algemene vorming in en door beroepsopleiding’.

Op 23 mei 2017 had de Dag van het Studiegebied Sociaal-Agogisch Werk van Odisee plaats, met als centraal thema **'Diversiteit'**. Evelyn Morreel organiseerde dit event, samen met Elke Emmers, op de campus Parnas in Dilbeek. Onder meer Ruben Debusschere, Dirk Geldof, Kim Lecoyer, Claire Wiewauters en Morreel zelf begeleidden er een dialoogtafel.

Alexandre Reynders besprak fondsenwerving via de Vlaamse overheid tijdens zijn sessie **'Beleidsonderzoek via lobbywerk/ duurzame relaties onderzoek-beleid'** op de onderzoeksdag van Odisee op 5 september 2017.

Voor een studiedag georganiseerd door het kenniscentrum WWZ en Odisee (Sociaal Werk) op 18 september werd Kim Lecoyer gevraagd de slotreflecties te presenteren: **'De samenwerking tussen welzijnssector en zelforganisaties etnisch-culturele minderheden'**.

Op 8 juni verscheen een opiniestuk van Hans Van Crombrugge op Sociaal.Net: **'Wildgroei aan opleidingen voor sociale professionals'**.

“ Eind oktober vond de vierde bijeenkomst van de Collaborative Workshop for European Gerontologists (CWEG) plaats. Collega's uit gerontologie-opleidingen in Nederland, Finland en Zweden namen deel aan deze boeiende driedaagse. We organiseerden workshops over onder andere het competentieprofiel van de gerontoloog, joint teaching tussen gerontologie-opleidingen en lobby-werk in Europa, brachten een bezoek aan de Europese commissie en bespraken het voorstel om een gezamenlijke Erasmus+ aanvraag in te dienen rond familieparticipatie in woonzorgcentra. Hiermee gaan we concreet aan de slag in 2018!

Ellen Van Houdenhove
& Wim Peersman

De vierde jaarlijkse editie van de Collaborative Workshop for European Gerontologists werd in 2017 georganiseerd op onze campus, door de banaba-opleiding Psychosociale Gerontologie. Van 25 tot 27 oktober werden verschillende lezingen, sessies en activiteiten aangeboden. Onder meer Joris Van Puyenbroeck sprak er, hij gaf een presentatie over **'Family participation in elderly care'** en begeleidde een sessie over **'Joint teaching and distance teaching'**. Ellen Van Houdenhove modereerde de sessie **'Societal challenges'** en Wim Peersman begeleidde de workshop **'New Erasmus+ proposal on family participation in elderly care'**.

In 2017 rondde Joris Dewispelaere het project **'Famcompass 2.0'** af. Het resultaat is een performante, up-to-date tool die organisaties, ondernemingen en onderwijsinstellingen toelaat om competenties die men in het gezinsleven verwerft (bij het opvoeden van kinderen, samenleven in partnerrelaties en zorg voor ouderen) in kaart te brengen en te valoriseren. De tool is beschikbaar in het Nederlands en het Engels via famcompass.odisee.be.

Vooruitblik 2018

8

Het kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen staat een boeiend jaar te wachten. Niet alleen verwachten we nieuwe onderzoeksresultaten en ontwikkelde tools van projecten die aflopen, we starten alweer nieuwe onderzoeksprojecten op en nemen ook nieuwe medewerkers aan. Daarnaast hebben we natuurlijk veel projecten waaraan actief zal verder gewerkt worden, en bieden we opnieuw een gevarieerd programma van bijscholingen en studiedagen voor professionals aan.

Als nieuwe onderzoeker valt meteen de gedrevenheid en expertise van de collega's aan het kenniscentrum op. Wat mij misschien nog meer charmeert is het brede pallet aan onderzoekstopics en -projecten, doorspekt met en gericht op de praktijk. Het onderzoek richt zich op de hele horizon van het leven, in al zijn mooie en donkere facetten, en alle diverse kleuren tussenin.

Elisabeth Adriaens

Verwachte resultaten

In het voorjaar van 2018 wordt de online tool gelanceerd die ontwikkeld werd door Alexandre Reynders in het kader van het project **'Opvoedingsondersteuning van ouders van een suïcidaal kind'**. Deze tool wordt als gratis online applicatie opgenomen in de website van Zelfmoord1813.be. Ouders kunnen er terecht voor advies, geruststelling, tips...

Het rapport **'Wetenschappelijk onderzoek naar modellen en kritische succesfactoren voor persoonlijke netwerkversterking bij mensen in armoede'** wacht momenteel op vrijgave. Daarin schreven Joris Van Puyenbroeck, Kristien Nys, Imane Kostet en Inge Verhaegen onder meer beleidsaanbevelingen die aangeven hoe de inzet van netwerkversterkende methodieken ondersteund en versterkt kunnen worden. Het project **'L.ink. Actief netwerkgericht werken voor mensen met een beperking'**, ook met Joris Van Puyenbroeck als projectleider en waar onder meer Margarita Wilson aan meewerkt, loopt eveneens af in 2018.

De resultaten van het PWO-project **'Jeugdwerk en ouders'** van Kristien Nys en Evelyn Morreel worden verwacht in de loop van 2018, net als de ondersteuningstool die ze ontwikkelen. Deze tool zal organisaties helpen om zicht te krijgen op de wijze waarop de relatie ouders-jeugdwerk in hun organisatie al dan niet vorm krijgt. De tool kan ook helpen om (verder) op een constructieve manier die relatie te ontwikkelen en hier maximaal op in te zetten.

Voor de Dag van het Gezin op 15 mei 2018 zal het kenniscentrum opnieuw een publicatie uitgeven over gezinsbeleid, met ditmaal een inhoudelijke focus op **'Partners in tijden van ouderschap. Ouders en relaties in gezinnen vandaag'**. Kathleen Emmery en Dirk Luyten zijn projectleiders en redacteurs.

Miet Timmers werkt op basis van resultaten uit het vak Projectonderwijs II met studenten Gezinswetenschappen aan een nieuw boek over intergenerationeel samenwonen. De publicatie over **'Nestklevers en boemerangkinderen'** wordt in 2018 verwacht.

Nieuwe onderzoeksprojecten

In samenwerking met SAM vzw (Steunpunt Mens en Samenleving) start het kenniscentrum binnenkort aan een onderzoek in opdracht van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap: **'Ondersteuningsplanning voor mensen met handicap'**. Projectleider is Joris Van Puyenbroeck en Sophie Ampe wordt aangeworven als onderzoeker voor dit project. Het doel is een (self-assessment) tool te ontwikkelen waarmee personen met een handicap en/of omgeving concreet aan de slag kunnen gaan om een proces van vraagverduidelijking te doorlopen.

Vanaf 1 februari 2018 is het nieuwe onderzoeksproject **'Gezinsondersteunend werk met moslimouders en -gezinnen: Een gender-, cultuur- en levensbeschouwingssensitief vormingspakket voor zelforganisaties'** gestart. Kim Lecoyer, Imane Kostet, Hans Van Crombrugge en Kristien Nys werken hieraan mee.

Lopende projecten

Verscheidende lopende projecten zullen actief verder opgevolgd worden in 2018. Zo gaan Alexandre Reynders, Leen De Clercq en Eline Mechels aan de slag om een tweede editie van de dialoogdag **Diversi-Date** te organiseren, op vrijdag 23 maart 2018.

Mieke Groeninck, Patrick Meurs, Claire Wiewauters, Dirk Geldof en collega's van de opleidingen Sociaal werk, Orthopedagogie en Lerarenopleiding (Odisee) kunnen in 2018 verder werken aan het PWO-project 'Veerkracht ondersteunen bij ouders en kinderen van vluchtelingengezinnen'.

Ik ben in september 2017 gestart als onderzoeker op het PWO-project met als titel 'Veerkracht ondersteunen bij ouders en kinderen van vluchtelingengezinnen'. In tussentijd heb ik al tal van interessante gesprekken mogen voeren met experts en hulpverleners op het werkveld. Binnenkort staan er daarnaast ook focusgroepen en gesprekken met gezinnen zelf gepland. Op die manier krijgt het onderzoek steeds meer een concrete invulling, waarbij we enkele grote sterktes, maar ook centrale moeilijkheden trachten bloot te leggen. Onze ambitie is om met concrete resultaten en aanbevelingen te kunnen terugkeren naar het werkveld binnen een termijn van twee jaar.

Mieke Groeninck

Hans Van Crombrugge werkt aan een publicatie i.s.m. Driestar Educatief over **'Geloof in gezin'**. Daarnaast volgt hij samen met Kim Lecoyer het onderzoeksproject **'Levensbeschouwing en opvoedingsidealen'** op, en samen met Ruben Debusschere onderzoekt hij **'Normatieve professionalisering en professionele vorming van gezinswetenschappers'**.

Joris Van Puyenbroeck werkt aan een handboek **'Zorg voor mantelzorg'**, in samenwerking met Thomas More, HoGent en het Expertisecentrum Dementie.

Elisabeth Adriaens zal de **Databank gezinsbeleid.hig.be** verder up-to-date houden, en werkt samen met Kathleen Emmery aan de verwerking van de Vlaamse Gezinsenquête.

Het project over **'De Stuyverij: projecten voor maatschappelijke vernieuwing en hun meerwaarde voor gezinnen'** zal in 2018 door Joris Dewispelaere opgevolgd worden.

BROEDPLEK VOL-DOENING!

Studiedagen en bijscholing

Claire Wiewauters biedt de tweedaagse bijscholing 'Kinderen verst(r)ikt in verbinding. Gewone en moeizame aanpassing van kinderen bij scheiding' aan op vrijdagen 2 en 9 maart 2018. Deze bijscholing is erkend als tweemaal vijf uur permanente vorming door de Federale Bemiddelingscommissie.

Een Uitwisselingsnamiddag Huizen van het Kind staat gepland op 5 maart. Dan zijn onder meer medewerkers van Huizen van het Kind welkom op onze campus om uit te wisselen over hun noden en om ons onderzoeks- en ondersteuningsaanbod op hen af te stemmen.

Op donderdag 15 maart en vrijdag 23 maart 2018 heeft de bijscholing 'Generaties onder één dak' plaats, door Miet Timmers. Ze beantwoordt hierin de vragen: hoe blijft het gezellig? En, hoe beïnvloedt dit de gezinsrelaties? Voor deze twee dagen kan je ook apart inschrijven.

De tweedaagse bijscholing 'Hooggevoelige kinderen opvoeden en kinderen hooggevoelig opvoeden' wordt verzorgd door Linda T'Kindt en heeft plaats op donderdagen 15 en 22 maart.

De vorming 'Islamitische visies op terminaal ziek zijn en de begeleiding van moslimgezinnen bij het levenseinde' door Naziha Maher wordt hernomen op 20 maart, in het Vormingscentrum Guislain in Gent.

Op dinsdag 27 maart verzorgt Claire Wiewauters voor het eerst de vorming: 'De "Tree of life": een krachtige methodiek in de dialoog met mensen en jongeren op de vlucht'.

Onze jaarlijkse driedaagse bijscholing 'Islamitische visies op relaties en opvoeding' zal in 2018 plaatshebben op vrijdagen 20 en 27 april en 4 mei. De drie hoofdthema's zijn: Islamvisies vertaald en beleefd; Relaties, gender, seksualiteit; en Opvoeding, ouder-kindrelaties, onderwijs. Tijdens de voormiddag krijgen deelnemers telkens een of twee lezingen die inzichten verdiepen. In de namiddag van de tweede en de derde dag kiezen deelnemers voor een sessie om een deelthema beter uit te diepen, en om ervaringen en praktijkvoorbeelden uit te wisselen.

Birsen Taspinar biedt op dinsdagen 8 en 29 mei deze nieuwe bijscholing aan: **'Cultuursensitieve ondersteuning van ouders uit de migratie'**, gericht op verzorgenden, leidinggevend en andere medewerkers van thuiszorgorganisaties.

De Internationale Dag van het Gezin is ieder jaar op 15 mei. Het kenniscentrum voorziet dan de voorstelling van haar nieuwe publicatie over gezinsbeleid, en een studiedag over het inhoudelijke thema dat dit jaar aan bod komt: **'Partners in tijden van ouderschap. Ouders en relaties in gezinnen vandaag'**.

In 2018 zetten we verder in op het thema **netwerkversterking**. We voorzien samen met de collega's van het studiegebied Sociaal-Agogisch Werk de studiedag **'Van "buddy" tot "community": hoe kwetsbare netwerken versterken?'** op 17 mei. Deze studiedag verschaft *hands-on* informatie over methodieken die een sociale professional kan inzetten om op actieve wijze sociale netwerken te versterken. We belichten werkmodellen voor drie doelgroepen: personen met een beperking, personen met een ervaring van armoede, en kinderen in de jeugdhulp.

Vrijdag 25 mei vindt de bijscholing **'Ethiek en begin van leven. Ethische kaders voor prenatale diagnostiek'** plaats, aangeboden door Adelheid Rigo. Deze vorming is erkend als permanente opleiding voor vroedvrouwen.

o7'naa
HOGESCHOOL

Wie zijn we?

9

Het kenniscentrum

Het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen maakt deel uit van de onderzoeksgroep Sociaal-Agogisch Werk van de hogeschool Odisee. Docenten en medewerkers van de opleidingen Gezinswetenschappen, Psychosociale Gerontologie en andere opleidingen van Odisee werken samen aan onderzoeksprojecten die de inhoud en methodieken van die opleidingen versterken. Studenten participeren vaak in het onderzoek. De resultaten stromen door naar concrete vakken.

De ondersteuning van gezinnen en de manier waarop we die kunnen verbeteren, staan centraal in al onze projecten. We volgen het gezinsbeleid op de voet en we stimuleren het debat over gezin, relaties en opvoeding.

Odisee organiseert 25 bacheloropleidingen in zes campussen op de as Brussel-Aalst-Gent-Sint-Niklaas. Op de campus Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen in Brussel biedt Odisee de bacheloropleiding Gezinswetenschappen en de banaba Psychosociale Gerontologie aan.

Voor ons aanbod van bijscholingen werken we nauw samen met Odisee Advanced Education.

Communicatie en informatie

Het kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen voert praktijkgericht onderzoek uit naar de leefsituatie van gezinnen en hoe deze beter kunnen worden ondersteund. Het publieke debat stimuleren en de gezinnen zelf bereiken, is ook een van onze doelstellingen. Daarom communiceren we op verschillende manieren over onze activiteiten.

De website www.hig.be is onze uitvalsbasis: hier lichten we nieuwe onderzoeksprojecten toe, kondigen we studiedagen en bijscholingen aan, en stellen we onze medewerkers en hun expertise voor. We werken met een thematische opdeling rond onze speerpunten: opvoeding, diversiteit, partnerrelaties, gezinnen in de samenleving, kwetsbare gezinnen, zingeving en ethiek, en professionalisering. Via de website kunnen bezoekers zich ook inschrijven voor onze nieuwsbrief.

Veel van onze artikels en activiteiten zetten we ook in de kijker op de Facebookpagina van het kenniscentrum, de Facebookpagina en het Instagram-account van de campus Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, en ons Twitter-account.

In 2008 richtte het kenniscentrum de website Gids voor Gezinnen op. Dit platform biedt informatie en antwoorden aan gezinnen in alle vormen, over thema's van relatievorming en geboorte tot pensioen of palliatieve zorgen.

De medewerkers

Adelheid Rigo is doctor in de wijsbegeerte en master in de klinische psychologie. Ze publiceert en voert onderzoek uit over ethische vraagstukken bij prenatale screening en diagnostiek.

Alexandre Reynders is doctor in de bio-medische wetenschappen en master in de sociologie. Zijn onderzoek richt zich op interlevensbeschouwelijke dialoog en op ondersteuning van kwetsbare studenten en van ouders van suïcidale jongeren.

André Raemdonck is bachelor in het sociaal werk en behaalde een diploma lerarenopleiding. Hij werkt aan de ontwikkeling van een coachingprogramma voor kwetsbare studenten.

Carine Van Ighem is bachelor in de gezinswetenschappen en interactionele vormgevings-therapeut. Zij ontwikkelt mee het coachingprogramma voor kwetsbare studenten.

Claire Wiewauters is master in de pedagogische wetenschappen, gezins- en orthopedagogiek. Ze publiceert en geeft vorming over de ontwikkeling van kinderen en jongeren, en over het perspectief van kinderen en jongeren bij gezinstransities.

Dirk Geldof is doctor in de politieke en sociale wetenschappen, en bachelor in de wijsbegeerte. Hij publiceert en geeft vorming over superdiversiteit, transmigratie en vluchtelingen.

Dirk Luyten is doctor in de sociale wetenschappen en master in stedenbouw en ruimtelijke planning. Hij voert onderzoek uit naar gezins- en woonbeleid.

Eline Mechels is master in de sociologie. Ze is stafmedewerker voor het kenniscentrum en werkt mee aan Diversi-Date en de Gids voor Gezinnen.

Elisabeth Adriaens is master in de rechten en bemiddelaar in familiale zaken. Ze volgt mee het gezinsbeleid op, onder meer voor de website gezinsbeleid.hig.be.

Ellen Van Houdenhove is doctor in de biomedische wetenschappen en master in de psychologie en in de seksuologie. Ze is opleidingshoofd van de bachelor Gezinswetenschappen en de banaba Psychosociale Gerontologie.

Evelyn Morreel is master in de pedagogische wetenschappen, sociale agogiek. Ze werkt als onderzoeker rond het thema ouders en jeugdwerk.

Gerd De Clerck is master in de moraalwetenschappen en bachelor in plastische opvoeding. Voor het kenniscentrum werkt ze mee aan de organisatie van lezingen en tentoonstellingen.

Hans Van Crombrugge is doctor in de pedagogische wetenschappen. Zijn onderzoek richt zich op opvoedingsondersteuning en pedagogie, op de rol van levensbeschouwing in gezinsrelaties, en op normatieve professionaliteit.

Imane Kostet is master in de sociologie en bachelor in het sociaal werk. Ze werkt als onderzoeker rond netwerkversterking bij kwetsbare gezinnen en gezinsondersteuning bij moslimgezinnen.

Joris Dewispelaere is doctor in de psychologische wetenschappen, psychotherapeut en counselor in existentieel welzijn. Hij doet onderzoek naar partnerrelaties, sociaal ondernemen en talentontwikkeling.

Joris Van Puyenbroeck is doctor in de orthopedagogie. Hij onderzoekt vraaggestuurde ondersteuning van mensen met een beperking; ouder wordende personen met een verstandelijke beperking; en inclusieve en informele zorg.

Kathleen Emmerly is master in de criminologie. Zij is coördinator van het kenniscentrum. Ze volgt jaarlijks het gezinsbeleid in Vlaanderen op en doet onderzoek naar relatieondersteuning.

Katrien Symons is doctor in de sociologie en master in de seksuologie. Zij doet onderzoek naar sociale media-gebruik bij jongeren, online contactrisico's, en de ouder-kind communicatie hierover.

Kim Lecoyer is master in de sociale en interculturele psychologie, in de Arabistiek en Islamkunde, en in wereldgodsdiensten. Ze doet onderzoek naar gezinsondersteuning bij moslimgezinnen.

Koen Baeten is doctor in de wijsbegeerte en master in de familiale en seksuologische wetenschappen. Hij publiceert en geeft lezingen over partnerrelaties en seksualiteit.

Koen Ponnet is doctor in psychologie en master in industrieel ondernemen. Hij doet onderzoek naar risico- en probleemgedrag bij adolescenten en volwassenen, met aandacht voor kwetsbare groepen, zoals armoederisicovolle gezinnen.

Kristien Nys is doctor in de pedagogische wetenschappen. Haar onderzoek spitst zich toe op opvoedingsondersteuning, kwetsbare gezinnen, en opvang en vrije tijd.

Leen De Clercq is bachelor in het maatschappelijk werk, master in de orthopedagogie, en volgde een academische lerarenopleiding. Ze werkt mee aan Diversi-Date.

Lut Verstappen is master in de hedendaagse geschiedenis en in vrouwenstudies. Zij is communicatie- en staf-medewerker, coördineert het programma van bijscholingen en doet onderzoek naar thuislozenzorg.

Margarita Wilson is master in de economische wetenschappen. Ze werkt voor het project 'L.link. Actief netwerkgericht werken voor mensen met een beperking'.

Mieke Groeninck is master in geschiedenis, Europese studies en journalistiek, en doctor in de sociale en culturele antropologie. Ze voert onderzoek over vluchtelingengezinnen.

Miet Timmers is master in de geschiedenis met bijkomende diploma's in bedrijfskunde en duurzame ontwikkeling. Ze publiceert en geeft vorming over bemiddeling en intergenerationeel werken.

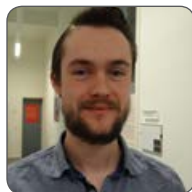

Patrick Meurs is doctor in de psychologie en master in de familiale en seksuologische wetenschappen. Hij geeft vorming en publiceert over hechting en cultuursensitieve hulpverlening.

Wim Peersman is doctor in de medische wetenschappen en master in de sociologie. Hij werkt aan een project rond familieparticipatie in residentiële woonzorg.

Ruben Debusschere is master in sociale en culturele antropologie en master in de geschiedenis. Hij werkt aan projecten over normatieve professionaliteit en coaching van studenten.

Tanja Nuelant is master in de sociologie. Ze is de studiegebieddirecteur voor het kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen en de opleidingen Gezinswetenschappen en Psychosociale Gerontologie.

